

નિર્ભાગી નિર્મળા.

લેખક : મણિકાન્ત.

જ્યાં નામ સંદર્ભ "નિર્મળા" મુદ્રાય નાચતો ને કદી!
કન્યા કનકના પતંગી મગધાયની મનદર હતી!

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કૉપીરાઈટ વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૬૭૫૨ વર્ગિક

પુસ્તકનું નામ નિર્મિત નિર્મિત

વિષય ૨ : ૩

નિર્ભાગી નિર્મળા.

યાને

એક યુવકની કરુણાજનક પ્રેમ કથા!

(સચિત્ર-સુધારા-વધારા સાથે.)

લેખક, “ મણિકાન્ત. ”

તે

શંકરલાલ મગનલાલ પંડ્યા હળધરવાસવાળા.

“ મણિકાન્ત-કાવ્યમાળા ” “ પાપી પિતા યાને સદ્ગુણી સીતા ”

ઈન્ ના લેખક.

૬૦ ગાયવાડી, માધવજી ઠાકરશીનો માળો-મુંબઈ નં. ૨.

પ્રકાશક,

વાડીલાલ હરજીવનદાસ બરોડીયા.

૬૦ મેસર્સ-મંચેરજી, વાડીલાલની કું-કોલાખા-મુંબઈ.

સોલએજન્ટ,

સોલતરીયા બ્રધર્સ-બુકસેલર્સ.

૬. લખમીદાસ ખીમજીનો માળો, ગણેશવાડી-મુંબઈ નં. ૨.

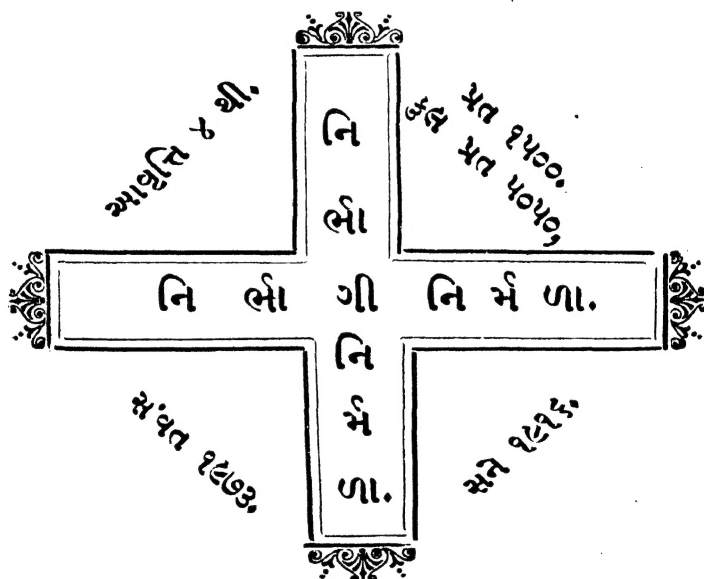
કિંમત રૂ. ૦-૪-૦.

ગુજરાત વિધાપીઠ ગ્રંથાલય
અમદાવાદ

૬૯૫૨

ગુજરાતી કોપીરશ્મિત મંદિર પંજ રૂપ મુ. જુઓ !

સર્વ હક્ક લેખકને સ્વાધીન છે.

અમદાવાદ—“ ડાયમંડ જ્યુવેલરી ” પ્રિન્ટિંગ પ્રેસમાં
પરીખ દેવીદાસ છગનલાલે છાપ્યું.

સૂચના—છુટક મંગાવનારે રૂ. ૦-૪-૬ ની પોસ્ટની ટીકીટ મોકલવી.

અર્પણ પત્રિકા.

બહાલા વતન હળધરવાસમાં શ્રી પ્રેમધર્મ ક્રી
લાયબ્રેરી સ્થાપન કરવામાં મહને દરેક પ્રકારની
સ્નેહભરી મદદ કરનાર સાહિત્ય પ્રેમી આમ
મંડળના સભાસદો અને મિત્રવર્ગ
તથા શ્રીયુત્ ડૉક્ટર બીહારીલાલ
દેસાઈને તે શુભ દીવસના સ્મરણ
ચિહ્ન તરીકે આ લઘુ
પ્રેમ કથાની ચોથી આ-
વૃત્તિ પ્રેમ સહ
અર્પણ કરું
છું.

લી. શુભેચ્છક,
“ મણિકાન્ત. ”

॥ માર્થના. ॥

—ગઝલ—

ભલે દુશ્મન બને દુનિયાં, ત્હમે ના કોપશો બાપુ !
 અમીમય આંખ કયારીમાં, અક્ષીણુ ના રોપશો બાપુ !
 તમારી જ્યાં દયા દ્રષ્ટિ, અહાહા !! ત્યાં અમી વૃષ્ટિ !
 બને સ્નેહી સકળ સૃષ્ટિ, સદા હૃદયે વસો બાપુ !
 કરો જો આંખને રાતી, ગ્રહો સઘળા બને ઘાતી !
 થશે વૈરી હશે સાથી, નમેરા ના થશો બાપુ !
 અમારા દોષ ના જોશો, દયાળું દુર્ગુણો ધોશો !
 અમે તો આપનાં છોડ ! સુખુદ્ધિ આપશો બાપુ !
 નથી શ્રદ્ધા અમોને તે, શિખામણુ આપીએ તમને;
 સુણી દીન બાળની વાણી, મધૂર શું હસો ? બાપુ !
 “ મણિકાન્ત. ”

પસ્તાવના.

ગઝલ.

ધરી કર પ્રેમની માળા સુકન્યા અર્પવા આવી;
કરમહિણ હાર તહેં તોડ્યો, હવે પસ્તાઈ શું કરવું ?
સુધાની જે ભરી ખ્યાલી કરી ઉંધી કરે અલી;
અલૌકિક લાલ કાં છોડ્યો ? હવે પસ્તાઈ શું કરવું ?
મનોહર કાચનો ખ્યાલો મુરખના હાથમાં આપ્યો;
પછાડી પૃથ્વીમાં ફેાડ્યો, હવે પસ્તાઈ શું કરવું ?
સુવાસિત પુષ્પ આખ્યાં તે છરીથી તહેં છુંદી નાખ્યાં;
કહે શું લાલ તેં કાઢ્યો ? હવે પસ્તાઈ શું કરવું ?
હતી સૌ હાથમાં બાજી તથાપી દાવ તું હાર્યો;
ખરો પાસો નહિં પાડ્યો, હવે પસ્તાઈ શું કરવું ?
હતું પરમાર્થ કરવાનું હતી હા ! સુખની આશા !
તજી એ રાહ તું દોડ્યો, હવે પસ્તાઈ શું કરવું ?
ભરૂસો તુજ પરે લાવી ગરિબ ગૌ આશરે આવી;
દયામાં જીવ ના જોડ્યો, હવે પસ્તાઈ શું કરવું ?
અરે ! અફસોસ કરવાથી હવે શું હાથમાં આવે ?
નકામી પાડ્ય ના રા'ડ્યો, હવે પસ્તાઈ શું કરવું ?

“મણિકાન્ત.”

સોરઠા.

૧

નિર્મળ આખ્યું નીર, પાગલ તહે પીધું નહિ !
ઢોળ્યું રેતી તીર, રે ! પસ્તાવો કાં કરે ?

૨.

ખાવા આપી ખીર, ખતે કાં ખાધી નહિ ?
દિલગીર ના દિલગીર, ગયો સમય ના આવશે !

૩

મણિમય મુક્તામાળ, મૂર્ખાં કાં ફેંકી કુવે ?
પળ પળ ના સંભાળ, યાદ કરીને કાં રૂવે ?

૪

મનહર ને પ્રેમાળ, બાળા તરછોડી અરે !
દેહ તજ્યો તત્કાળ, માફ પાપ એ ના થશે !

૫

ફરશે બની ફકીર, છતાં ફોંકર ટળશે નહિ !
કર્મે લખ્યું કથીર, કનક ગુમાવ્યું કર થકી !

“મણિકાન્ત”

યાને

(એક યુવકની કરુણાજનક પ્રેમકથા.)

❀ પ્રેમ ❀

હરિગીત છંદ.

પ્રિય પાઠકો મમ પ્રેમની કરુણાજનક કથની સુણી,
નયને વહે ના નીર તો છે વજ્ર છાતી તમ તણી;
પણુ આ કથા અવલોકતાં દિલમાં દયા કેં જો વસે,
તો “હૃદયવાળા” છો ત્હમે જાણી મહને શાન્તિ થશે.

મમ દોષ તમ નજરે પડે યા ચાલ મહારી ના ગમે,
રે! હું “દિવાનો” છું ગણીને દરગુજર કરજો ત્હમે;
અશ્રુ વહે છે આંખથીરે! આ કથા આલેખતાં,
કંપે કલમ મહારી અરેરે!! દગ્ધ થાઉં દેખતાં.

કેં કર્મના સંયોગથી છું બાળપણનો હું દુઃખી,
માતા પિતા સ્વર્ગે ગયાં સંસારમાં મુજને મુકી;
નવ બ્રાત લગિની કે કુટુંબી કોણ મમ સંભાળ લે ?
હું એકલો અવની વિષે રે ! રે ! દિલાસો કોણ દે ?

મમ વય વરસ નવની હતી લણતો હતો નિશાળમાં,
મમ તાતના કે સ્નેહોંએ લીધો મને નિજ ભાળમાં;
પાળે મને તે પ્રેમથી ખસ પુત્ર પોતાનો ગણી,
ઓછું મને આવે નહિં, સંભાળ લેતા તે ઘણી.

પત્નિ અતિ પ્રેમાળ સદ્ગુણ બાણ શાણી શોભતી,
દેવી દયાની દેખતાં મમ ભૂખ પણ ભાગી જતી;
કરૂણા હતી મુજ પર ઘણી રે ! સ્નેહ માતા સમ ખરે !
નિજ પુત્ર તુલ્ય ગણી લડાવે લાડ એ શું વીસરે ?

સૌ સંપસંપીને સદા આનંદમાં વસતાં અમે,
પણ એ અલૌકિક સુખ મમ પ્રારબ્ધને ક્યાંથી ગમે ?
છે દિવસની અંતે નિશા સુખની પછી દુઃખ થાય છે,
ઘટમાળ આ સંસારની કમવાર ફરતી જાય છે.

કન્યા વરષ વય પાંચની મેલી પતીને આશ્રયે,
મમ પ્રેમી પોષકની પ્રીયા ચાલી ગઈ પ્રભુના ઘરે;
ઘરભંગ અધવચમાં થયું દુઃખની સીમા કેં ના દીસે,
સંસાર તારણ તેહ કુખ્યું બહાણુ ભર દંરિયા વિષે.

નિજ માત આવે યાદ ત્યાં બાળા બિચારી બહુ રડે,
જનુની તણી આ જગતમાં ના અન્ય કૈં જોડી જડે;
પત્નિ નવી લાબ્યા પિતા બાળા બિચારી પર બળે,
અંતર અદેખું તેહનું દિલમાં દયા કૈં ના મળે.

દરરોજ બાળાને દઈ મહેણાં અતી સંતાપતી,
કન્યા કંઠણુ હૈયું કરી ઉત્તર અરે ! ના આપતી;
દેખી હૃદય મહાડું બળે પણ હું પરાધિન શું કરું ?
મુજને રખે રખડાવશે એ ખડીક અંતરમાં ધરું.

રમતાં અમે સાથે અહા ! વઢતાં ઝઘડતાં ના કદા,
રે ! સ્નેહ નિર્મળ એ હતો બસ સાંભરે છે હા ! સદા;
એ રીત સુખ દુઃખમાં દિવસ ચાલ્યા ગયા કૈં હા ! અરે !
બાળા વયે થઈ બારની હું પણ થયો મોટો ખરે !

રે ! નવિન વહુના પ્રેમમાં પોષક પરાધિન મમ થયા,
જૂની પ્રીયાના પ્રેમને રે ! શેઠજી વિસરી ગયા;
મહારી અને કન્યા તણી નીંદા સુણાવે શેઠને,
મુજને બતાવી બોલતી “ કાઢો હવે આ વેઠને.”

મહોટો થયો માટે હવે આપો રજા તેને સહી,
ધંધો કરીને પેટ ભરશે છેક ન્હાનો છે નહિ; ”
અકળાવતી’ અમને સદા ખાવા પુરું ના આપતી,
બાળા બિચારીને નવી માતા બહુ સંતાપતી.”

ઘરની પુઠે પુષ્પો તણી વાડી સુશોભિત હા ! હતી,
હું પાણી પાતો અડને બાળા સદા ત્યાં આવતી’;
એકાંતમાં મળતાં અમે નિજ કષ્ટ વાત સુણાવતાં,
રેતાં’ અમે બન્ને બહુ ચોધાર આંસુ આવતાં.’

“છાની રહે બાળા” કહીને હું દિલાસો આપતો,’
પણ હું પરાધીન શું કરું ? ના કષ્ટ તેનું કાપતો;’
મમ પ્રેમમય શબ્દો સુણી શાણી હૃદય શાન્તિ ધરે,
હસતું વદન રાખી પછી આનંદની વાતો કરે.

અહ ! નામ સુંદર “નિર્મળા” ભૂલાય ના સ્વપ્ને કદી,
કન્યા કનકની પૂતળી મૃગલોચની મનહર હતી;
નિર્દોષ નાબુક ને દયાળુ દેવકન્યા દીપતી,
એ પ્રેમમય બાળા નિહાળી પૂજ્ય બુદ્ધિ મમ થતી.

પણ એક દિન ગુસ્સે થયા પોષક પ્રીયાના બોધથી,
“જા ! ત્હારું તું સંભાળી લે ! ન્હાનો હવે તું કેં નથી;”
લાગ્યું બુઝું મનમાં મને હું તુર્ત આલ્યો નીકળી,
પણ પોળના નાકે જતાં પ્રિય “નિર્મળા” રહામી મળી.

શાળા વિષેથી આવતી’તી ઘેર તે કન્યા લાણી,
નિરખી નયનમાં અશ્રુ મ્હારા અજબ થઈ પોતે ઘણી !
મુજને કહ્યું “શશિકાન્ત” જશો ક્યાં ? નયનમાં નીર શું ?
શું તાતજી ગુસ્સે થયા ? કે માત બોલ્યાં મમ કશું ?

નિર્દોષ બાળા “નિર્મળા” ! મુજ પુણ્ય પરવારી ગયું,
રે ! દોષ કો'નો છે નહિં મહેં જે બન્યું તે સૌ કહ્યું;
બાળા સુણીને થૈ દુઃખી ! “શશિકાન્ત” કૈં જાશે નહિં !
હું જઈ પિતાને વીનવું મમ અર્જ સાંભળશે સહી.'

હે ! “નિર્મળે” મમ માટ કૈં તમ તાતને કે'શો નહિં !
પાછો ફરું હું ના કદી તસ્દી તમે લેશો નહિં !
ત્હારી ભલામણ તાત પાસે લેશ પણ નવ આલશે !
કટુ વચન માત સુણાવશે ગુસ્સે અતીશે તે થશે !

બાળા બિચારી કરગરે “દીન અર્જ આ મમ સાંભળો,
કટુ વચન સહન કરીશ હું કંઈના કરી પાછા વળો;
તમ વણ મને ગમશે નહિં તમ વણ દિલાસો કોણ દે ?
દિલનો વિસામો એક છે તે પણ અરે ! જાતો રહે !”

બાળા તજ રોતી કઠણ હૈયું કરી આલ્યો ગયો,
મમ ઉજડ ઘર ઉઘાડીને રે ! એકલો ત્યાં જ રહ્યો;
સ્નેહાળ એ બાળા મને બસ યાદ આવી ત્યાં બહુ,
રોતાં ગઈ રજની બધી એ કષ્ટ હું કોને કહું ?

ભણવું હવે મૂકી દોધું જ્યાં પેટ પીડામાં પડ્યો,
રે ! ચાકરી કંઈ શોધવા આજો દિવસ હું આથડ્યો;
લાગી નહીં કૈં ભાળ તે નીરાશ હું પૂરો થયો,
વિદ્યાગુરૂ મહારા હતા હું તેમના મંદિર ગયો.

ઉદાર દિલના તે હતા મમપર 'દયા બહુ લાવતા',
 મહારા સમા દુઃખિયાપરે કરુણા અતી દર્શાવતા';
 મહેં વાત વિસ્તારી કહી ગુરૂજી થયા દિલગીર ખરે!
 મુજને કહ્યું "ગભરા નહિં રે'જે હવે મહારે ઘરે."

મહેં હસ્ત જોડીને કહ્યું કરૂણા તમારી છે ઘણી,
 મુજને અપાવો નોકરી એ ચાચના સેવક તણી;
 ગુરૂજી કહે આપું ભલામણ હું લખી તે લે જજે,
 મમ મિત્ર અમદાવાદના છે શેઠ તેને આપજે.

માલીક છે તે મીલના તુજને પગારે રાખશે,
 મહારી ભલામણ માનીને કે નોકરીએ નાંખશે;"

બે દિવસનો ભૂખ્યો હતો ભોજન કર્યું ગુરૂના ઘરે,
 લઈ પત્ર અમદાવાદ જવાનું કર્યું નક્કી ખરે!

ગુરૂપત્નિ પણ ગુણીયલ હતાં મુજપર કરૂણા રાખતાં',
 મમ સ્વર્ગવાસી માતનાં સદ્ગુણી તે સહિયર થતાં';
 મુજ કર્મની કથની સુણી અંતર બળ્યું તેનું ઘણું,
 નિઃશ્વાસ નાંખીને વધાં "ધાર્યું ન થાયે આપણું."

"એ નિર્મળાની માત ને તુજ માત મમ સહિયર હતી,
 બન્ને સખી તમને લઈ મમ ઘેર મળવા આવતી';
 તે સમય તું ને નિર્મળા મમ બારણે રમતાં હતાં,
 તે દેખતાં અંતર અમારાં હર્ષમાં ફૂળી જતાં."

શશિકાન્ત ને કન્યા તાણું જોડું રૂડું આ છે ઘણું,
પ્રભુ જીવતાં જો રાખશે તો લગ્ન કરશું તે તાણું;
એ નિર્મળાની માતને તુજ માત આનંદી થતાં,
ઠહેવાણુ થૈશું આપણે એવું પરસ્પર બોલતાં.

રે ! દિવસ તે ચાલી ગયા સ્વર્ગે ગઈ બન્ને સખી,
આશા ગઈ તે સાથ બનશે વાત જે કર્મે લખી;”
ગુરૂપત્નિના મુખથી સુણી સૌ વાત હું વિસ્મય થયો !
તે દિવસથી બસ સ્નેહ મ્હારો ખ્યારમાં પલટાઈ ગયો !

ગંબી અસર થઈ મમ હૃદયપર શરિરમાં ગરમી વધી !
મસ્તિક બન્યું મસ્તાન ભૂલી ભાન ના વિસરે કદી !
ઝણઝણ થયા સૌ જિગર કેરા તાર બસ આવેશમાં,
મમ શરિરની સઘળી નસોએ ખૂન ફરતું જોસમાં.

ગુરૂપત્નિએ પાયો અલૌકિક પ્રેમનો ખ્યાલો મ્હને !
નહિ તો હૃદય નિર્દોષ આ શું પલકમાં ઘેલું બને ?
વમજે પડ્યો વિચારના નિદ્રા સુતાં આવી નહીં,
આલેખતો પ્રિય નિર્મળાની આકૃતી અંતર મહી.

હે ! નિર્મળે ! હે ! નિર્મળે ! તું પ્રેમમય બાળા ખરે !
મમ માટ તુજ અંતર વિષે શું ચાહ કેં હોશે ? અરે !
ના એ બને ! ના એ બને ! બાળા હૃદય ભોળું ખરૂં !
ઉપકાર મુજ ઉપર કર્યો ઉપયોગ ખોટો કાં કરૂં ?

સુધારા વધારા સાથે ત્રીજી આવૃત્તિ બહાર પડી છે !

સચિત્ર

મણિકાન્ત-કાવ્યમાળા.

લેખક, “મણિકાન્ત” હળધરવાસવાળા.

બોધક ગઝલોનો ભંડાર ! સુંદર ચિત્રોયુક્ત !!

નીતિ, ભક્તિ, શૃંગાર, વૈરાગ્ય તથા પ્રસ્તાવિક
કાવ્યોથી ભરપૂર ઉંચા કાગળો ઉપર છાપેલું પાકી
ખાંધણીનું સોનેરી પાંચ નામવાળું ડરપ પાનાનું
હળદાર પુસ્તક. મૂલ્ય રૂ. ૧-૪-૦ પોસ્ટેજ ભુલું.

સોલ એજન્ટ,

સોલતરીયા બ્રધર્સ—બુકસેલર્સ.

કે. લખમીદાસ ખીમજીનો માળો ગણેશવાડી મુંબઈ નં. ૨

તથા

શંકરલાલ મગનલાલ પંડ્યા.

કે. ગાયવાડી માધવજી ઠાકરસીનો નવો માળો.

પોસ્ટ નં. ૨, મુંબઈ.

નિર્દોષ કન્યા નિર્મળા પર તું કુદ્રષ્ટિ કાં કરે ?
 રે ! રે ! હૃદય બસ શાન્ત થા ! કાં પાપના થેલા ભરે ?
 એવા વિચારો યોજતાં રજની ગઈ ઉબગરે,
 તત્કાળ અમદાવાદ હું જાવા થયો તૈયારરે !

* * * * *

એ વાતને બે વર્ષ અમદાવાદમાં વીતી ગયાં,
 પણ નિર્મળાનાં પ્રેમ પુષ્પો હૃદયમાં પ્રપુલ્કિત રહ્યાં;
 કરમાય ના ! દુર થાય ના ! સુગંધ પણ જાતી નથી,
 બાળા તણી મનહર છબી રે ! દુર રજ થાતી નથી.

સ્વપ્ના વિષે પણ નિર્મળા ! ફરવા જતાં પણ નિર્મળા !
 એકાંતમાં પણ નિર્મળા ! બસ યાદ આવે નિર્મળા !
 જમતો હતો વીશી વિષે હું નોકરી મોલમાં જતો',
 ગુરૂના પ્રતાપે સર્વ વાતો હાલતો સુખિયો હતો.

પણ સ્વપ્ન આવ્યું એક દી ભયભીત તેથી હું થયો !
 મમ પાસથી પ્રિય નિર્મળાને સીંહ ઉપાડી ગયો !
 રે ! નિર્મળા પોકારતી “ શશિકાન્ત બહારે આવજો !
 જો પ્રેમ સાચો હોય તો આવી મને બગારજો ! ”

હું સીંહની પાછળ ગયો ઝટ સ્વાર ઘોડાપર થઈ !
 પણ એટલામાં હા ! અરે ! મમ આંખ તો ઉઘડી ગઈ !
 ના નિર્મળા ! ના સીંહ છે ! ના અશ્વને હું ક્યાં પડયો ?
 રે ! ભેદ શું આ સ્વપ્નનો ? વીચારના વમળે ચડયો.

સંસાર ખસ સૂનો બધો જો નિર્મળા દેખું નહિ,
છે જીવવું આ ઝેર જેવું લાભમાં લેખું નહિ;
આ નોકરી કરવી નથી તેમાં હૃદય રોકું નહિ,
જ્યાં “ નિર્મળા ” ત્યાં પ્રાણ મ્હારો અન્ય અવલોકું નહિ.

ઉઠ્યો રહેવારે કામ અટપી નોકરી પર હું ગયો,
પણ સ્વપ્ન ના વિસર્થું અરે ! ઉદ્વેગ એ અંતર રહ્યો;
છે નિર્મળા કેં લય વિષે ખસ ભાસ મુજને એ થયો,
દિન આઠની લીધી રજા મમ ગામમાં સત્વર ગયો.

* * * * *

ગુરૂના ઘરે મળવા ગયો પત્નિને પાચે પડ્યો,
આબ્યો લલે શશિકાન્ત તું આનંદ અમ અંતર ચ્હડ્યો;”
ગુરૂજી ગયા શાળા વિષે વાતો કરી સુખ દુઃખ તણી,
ગુરૂપત્નિ બોલ્યાં “ નિર્મળાપર કષ્ટની વૃષ્ટી ઘણી.

જે દિવસ તું અહીંથી ગયો તે દિવસની બાળા દુઃખી,
મળવા મને તે આવતી’ દીઠી કદી ના હસમુખી;
તુજને સદા સંભાળતી’ ત્હારી ખબર તે પૂછતી’,
નિજ કષ્ટ વાત કહી રહે હું અશ્રુ ત્હેનાં લૂછતી’.

પત્નિ નવીના પાશમાં નિજ તાત પણુ પરવશ થયા,
પુત્રી સુખી છે કે દુઃખી? વાત્સલ્ય સૌ વિસરી ગયા;
માતા નવી જે કષ્ટ દે કન્યા સહન તે સૌ કરે,
અવધી નથી દુઃખની હવે બાળા બિચારી ક્યાં ઠરે ?

બળી નિર્મળના લગ્ન કેરી વાત પણ ચર્ચાય છે,
મહેં સાંભળ્યું છે કે બહીવા વઠેલ સાથે થાય છે;
રે! દુર્ગુણી ને છે જુગારી લગ્ન ના કોઈ કરે,
છે એ નવીનો કો સગો તે કાજ ખટપટ આદરે.

છે લગ્ન થોડા દિવસમાં એવું બધે બોલાય છે,
પણ નિર્મળા માને નહિં તે રોજ ટંટો થાય છે;
મુજને કહેતી એ હતી માશી નહિં એને વરૂં,
માબાપ કરશે જુદમ તો બસ ઝેર પીને હું મરૂં.

એ રીત કન્યાના પરે ઘેરાય છે દુઃખ વાદળું,
સુણતાં બળે અંતર અરે! પણ ના ઇલાજે શું કરૂં?"
કરૂણાજનક કથની સુણી ગુરૂપત્નિના મુખથી અરે!
અશ્રુ ન માયે આંખમાં શું કષ્ટ આ કન્યા પરે?

બાળાપણે માતા મરી રે! બાપ પણ વૈરી થયા ?
મોહાન્ધ શું એવા બન્યા ? કે હૃદયથી ત્યાગી દયા !
કિરતાર જગદ્ધાર કરૂણાવંત છો કેશવ તમે,
નિર્દોષ આ દંડાય તે ગોવીંદ કાં તમને ગમે ?

* * * * *

નિજ કાર્ય પરવારી પ્રભાકર અસ્ત થાવા પરબરે,
પક્ષી પશુ સૌ પ્રેમથી સ્થાનક ભણી પાછાં ફરે;
સુંદર સરિતા તીર નિર્મળ નીર સૌ નારી ભરે,
ઠંડી પવનની લહેર આવે નિરખતાં નયનો ઠરે.

નહાવા નદીમાં કૈં પડે સંધ્યા પૂજા કૈં જન કરે,
કપડાં ધુવે છે કૈંક ને કૈં તો હવા ખાવા ફરે;
સરિતા કિનારે શીવનું મંદીર સુંદર છે જહાં,
સંધ્યા સમય અવલોકતો ઉભો હતો હતો તહાં.

શિરપર ધરી ગાગર સુશોભિત હંસચાલે ચાલતી,
તાડણ્ય વયમાં પેસતી દેખી સુકન્યા આવતી;
બે વર્ષમાં આ શું તફાવત ! જોઈને વિસ્મય થયો,
કન્યા મટી તડણી થઈ રે ! રંગ બદલાઈ ગયો.

નિરખી મને આવી વદી “શશિકાન્ત ક્યારે આવિયા ?
ના સ્મરણમાં આવી કદી હું ના હૃદયમાં લાવિયા ?
જે દિવસથી જૂદા પડ્યા તે દિવસની છું હું દુઃખી !
રે ! યાદ કરતી’ રોજ હું ને ઇચ્છતી’ તમને સુખી.”

એવું વદીને સ્તબ્ધ થૈ આંસુ ભરાયાં આંખમાં,
“નિર્દોષ બાળા શાન્ત થા રે ! રે ! નિસાસા નાંખ-માં;
તુજ કષ્ટની કથની સુણી માશીતણા મુખથી અરે !
અંતર બળે મહાડું અતી, છે ભુલ્મ બાજો તુજ પરે.

હું ઊતર્યો છું ગામમાં વિદ્યાગુરૂજીના ઘરે,
મેળાપ મહારો ત્યાં થશે તું આવજો કુરસદ મળે;”
એવું સુણી બાળાં ગઈ જળ કાજ સરિતા પટ ભણી,
હું પણ પછી પુરમાં ગયો અંતર વિષે ચીંતા ઘણી.

* * * *

વળતે દિવસ આવી સુકન્યા નિર્મળા ગુરૂવાસમાં,
ગુરૂ હતા શાળા વિષે ગુરૂપત્નિ ના અવકાશમાં;
બસ એકલાં બન્ને અમે વાતો કરી મુખદુઃખ તાણી,
બાળા કહે “ હું શરણ છું છે આશ અંતરમાં ઘણી.

મા બાપના ધાર્યા પ્રમાણે લગ્ન કરવાની નથી,
માનીશ મીઠું મ્હોતને રે ! લેશ ડરવાની નથી. ”
તુજ પ્રેમમય વાણી સુણી બાળા હૃદય ઉભરાય છે,
મુજ શરણમાં લેવા ખુશીછું દિલ તને બસ ચ્હાય છે.

ત્હારા પિતાજી પાસ આવી ને વિનંતી હું કરું,
અંતર વસે હરિ એમને ઘેલાજ છેલ્લો આદરું;
બાળા સુણી શરમાઈ મુખડું લાલ કુન્દન સમ થયું,
આનંદની પળ એ હતી મન કષ્ટ સૌ વિસરી ગયું.

* * * *

રે ! એ પળો ! રે ! એ પળો ! પાછી ફરી ના આવશે !
ના દગ્ધ થાતા હૃદયને નિર્મળ જળે નહવરાવશે !
હે ! નિર્મળા ! આ ! નિર્મળા ! તું ટેક ત્હારો તોડજે !
કંગાલ થૈને કરગરું રે ! રે ! સમાધી છોડજે !

* * * *

(પાછળના પેજથી શરૂ.)

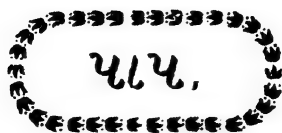

સોલતરીયા જ્ઞાન

ઉકસેલર્સ, યજ્ઞીશર્સ, એન્ડ કમીશન એજન્ટ્સ.
૪. ગણેશવાડી લખમીદાસ ખીમજીનો માળો, પો. નં. ૨, હુંબડ
અમારે ત્યાંથી દરેક જાતનાં પુસ્તકો આંદર મળે વી. પી. થી
રવાના કરવામાં આવશે. બહાર ગામના આંદરો ઉપર પુરતું થી
અને તાકીદે ધ્યાન આપવામાં આવશે.
ઉકસેલર તથા સામટી નકલો ખરીદનારને સારું કમીશન
આપવામાં આવશે.

લખો ઉપરના સીરનામે.

ખીજે દિવસ ઉદાર પાલણુહારને મળવા ગયો,
પાયે પડ્યો હું તેમને કરબોડીને ઊભો રહ્યો;
“શું ખબર છે? શશિકાન્ત તહારી! તું હવે સુખિયો થયો”,
ના પત્ર એકે તહે લખ્યો ઉપકાર સૌ વિસરી ગયો ?

તુજ કાજ જે ઠપકો દીધો માહું તને લાગ્યું હશે,
ઘરખંડાર કાઢ્યો એમ જાણી જીવન તહારું સુધરશે; ”
મહેં નમ્રતા ધારી કહ્યું ઉપકાર ભૂલું ના કદી,
પાળક પિતા મમ આપ છો શરમાવશો ના કેં વદી.

સેવક સદા તૈયાર છે તમ હુકમ શીર ચહાવવા,
આ જીંદગી છે આપની માલીક છો વણસાડવા;
મહારી હકીકત શેઠને મહેં સર્વ વિસ્તારી કહી,
પણ નિર્મળાની માગણી રસના થકીરે ! થાય નહિં.

તો પણ ધરી હિમ્મત કહ્યું આ ! શેઠજી કંડણા કરો !
હું નિર્મળાનો હસ્ત માગું અર્જ આ ધ્યાને ધરો !
રે ! શબ્દ છેલ્લો સાંભળીને શેઠજી ગુસ્સે થયા !
“ આ ! મુર્ખ ! તું આ શું બકે ? આવે મને તારી દયા !

ના શર્મ કેં મન આવતી આશા નકામી કાં કરે ?
શું ન્યાતમાં વર છે નહિ ? કંગાલને કન્યા વરે ! ”
ઓ ! શેઠજી ! આ શું વદો ? કંગાલ પણ છું સદ્ગુણી,
કદુ વચન ના કેં બોલશે અંતર બળે એવું સુણી.

હું નિર્મળાને મ્હાઉછું છે નિર્મળાની પણ ખુશી,
આશીષ લ્યો અંતર તણી રે ! ના બતાવો નાખુશી;
“ શું બોલતાં બહેકી ગયો ? બાળા ભભાવી ત્હેં બરે !
પાળ્યો ત્હને મેં પ્રેમથી બદલો મળ્યો તેનો અરે !

રે ! સર્પ કેરા બાળને પય પાઇને જે પાળશે,
મ્હોટો થતાં માલીકને દૈ કંસ બદલો વાળશે;
પાળક પિતા ત્હારો બન્યો હું નિર્મળા ભગિની સમી,
કપટી કુદ્રષ્ટી કાં કરે ? બુદ્ધિ બધી ત્હારી ભમી.

જા ! શ્યામ મુખ ત્હારું લઈ ના આવતો અત્રે ફરી,
ઉપકાર હૈયે હોય તો પરદેશ જા ! કઙ્કળા કરી;
મળતો હવે ના નિર્મળાને વચન મ્હારું માનજે,
માગી લઉં છું એટલું આભારને રજા જાણજે.

બાણી સુણી પોષક તણી રે ! રે ! પરાધિન હું થયો,
અંતર તપ્યું તેથી અરેરે !! પ્રેમ પણ વિસરી ગયો;
રે ઘાત કીધો પ્રેમનો આજે ઘણો પસ્તાઉ છું,
બળિદાન આપી રક્તનું હરદમ હવે સૂકાઉં છું.

એ પાપની માફી કદાપી આ લવે મળશે નહિ,
પ્રાયશ્ચિત તેનું છે નહિ રે! તાપ તે ટળશે નહિ;
મેં હસ્ત જોડીને કહ્યું આ શેઠજી હું જાઉં છું,
રે! નિર્મળાથી હું જુદો આ જીંદગીમાં થાઉં છું.

પણ છે. લલામણ એજ કે, કન્યા કુવે ના નાંખશે,
રે! મા વિનાની નિર્મળા પર રે'મ માયા રાખશે;
એવું કહી પાછો ફર્યો ના ત્યાં ઘડી ઊભો રહ્યો,
બાળા તણ હરિ આશ્રયે હું ગામ ત્યાગીને ગયો.

* * * *

હું હાલ અમદાવાદમાં છું આઠ દિન આવે થયા,
પણ મોકરી પર મન નથી દિન શોકમાં જાયે વહ્યા;
લોજન નથી કેં લાવતું ફરવા જવાનું ના ગમે,
નિદ્રા ન આવે નયનમાં રે! નિર્મળામાં મન લમે.

“શું હાલ બાળાના હશે”? ઉભો હતો ઉચાટમાં,
ત્યાં પોષ્ટમને પત્ર લાવી એક આખ્યો હાથમાં;
પ્રિય નિર્મળાનો પત્ર આવ્યો દેખતાં ખુશ હું થયો,
ફેડયું કવર ઝટ વાંચવા પણ શોક પણ વિસરી ગયો.

વાંચી વિચિત્ર લખાણ એ લખાણ હું વિસ્મય થયો!
સમજી હકીકત હા! પછી દુઃખ અબ્ધિમાં ડૂબી ગયો!
અશ્રુ ન માયે આંખમાં રે! પોઠ મૂકીને રડયો!
“રે! નિર્મળા! આ! નિર્મળા!” બેલાન થૈને હું પડયો”

પત્ર.

“ શશિકાન્ત ! મારા લગ્નની કંકોતરી આ વાંચજો ! ”

“ કંકુ નથી મમ રક્તના છાંટા પડ્યા અવલોકજો ! ”

“ એ લગ્નની ચોરી નથી પણ છે ચોંટા તૈયારરે ! ”

“ મમ લગ્ન કરશે કાષ્ઠથી પામીશ દુઃખનો પારરે ! ”

“ વાળાં નહિં ત્યાં વાગશે રે ! ગીત કો ગાશે નહિં ! ”

“ રોશે કકળશે સ્નેહિયો આનંદ વર્તાશે નહિં ! ”

“ મીઠળ સ્થળે શ્રીફળ અને ખનશે બહીવાનું ખારમું ! ”

“ જ્યુરી મળી મત આપશે મૃત્યૂ થયું છે કારમું ! ”

“ સ્નેહી સગાં તેડાવવા કંકોતરી તાતે લખી ! ”

“ આનંદથી સૌ આવશે પણ દેખતાં થાશે દુઃખી ! ”

“ એ લગ્નમાં ના આવશે અંતર દુઃખાશે આપનું ! ”

“ મેળાપ ના મ્હારો થશે દર્શન થશે ત્યાં રાખનું ! ”

“ જે બહાણમાં બેઠી હતી તે બહાણ વંટોળે ચડકયું ! ”

“ નાવિક તરી નાસી ગયો ના ફરજનું “નાળું” નડયું ! ”

“ રે ! જે કિનારે તે ઉભો હિમ્મત વિના તે શું કરે ! ”

“ દરિયે ડુબૂ છું હાથ હું આશા ભરી છું હા ! અરે ! ”

शशिदान्त.

प्रिय निमज्जाने नय व्याख्या देणार्ता पुण दुं जयेता
 डोहयुं क्वचर प्र योचयता पुण येउ सयुं निस्सरी नयेता

શોકાતુર નિર્મળા.

રે! કેરની પ્યાલી પેતાં અટકાવનારુ કો'નહિ!
જનુની જતાં આ જન્તમાં બસ! હાથ! મદારુ કો'નહિ!

લક્ષ્મી ચાર્ટ, બાયબળા, મુંબઈ.

“ આ ઝેરનું ખ્યાલું પિતાં અટકાવનારૂં કો' નહિં ! ”

“ જનુની જતાં આ જન્તમાં રે ! હાય ! મ્હારૂં કો' નહિં ! ”

“ બસ ઝેરથી આરામ છે એ વીણુ ખ્યારૂં કો' નહિં ! ”

“ છે સ્વાર્થમય સંસાર જીવડા જાણુ ત્હારૂં કો' નહિં ! ”

“ દેખી દુઃખી નિજ બાળને મમ માત રોતી સ્વર્ગમાં ! ”

“ બળબળ ઉન્હાં અશ્રુ થકી મમ પાપ ધોતી સ્વર્ગમાં ! ”

“ મળવા મ્હને જલ્દી જનેતા વાટ જોતી સ્વર્ગમાં ! ”

“ ઝટ ઝેર પી જઈને મળું મમ માત ગોતી સ્વર્ગમાં ! ”

“ બાપા બન્યા દુશ્મન અરે ! રાખ્યો ભરૂંસો તમપરે ! ”

“ ત્યાગી તમે આલી ગયા આખ્યું વચન તે શું ફરે ? ”

“ પણ ભલ હું મ્હોટી કરૂં કર્મે લખેલું ના મટે ! ”

“ ભાવી પ્રબળ છે ” સત્ય કો'ને દોષ દેવો ના ઘટે ! ”

“ દિલગીર ના દિલમાં થશે આશીષ દે બાળા દુઃખી ! ”

“ સદ્ગુણી કો' કન્યા વરી સંસારમાં થાને સુખી ! ”

“ જો પ્રેમ મુજ પર હોય તો ‘શશિકાન્ત’ તે વિસરી જો ! ”

“ નિર્ભાગી કન્યા નિર્મળાને કો' દિવસ સંભારજો ! ”

લી. નિર્ભાગી,

“ નિર્મળા. ”

* * * *

બે રાત્રિને બે દિવસ રે ! બેભાનમાં ચાલી ગયા,
ચક્ષુ ઉઘાડી જોઈં તો ગુરૂદેવનાં દર્શન થયાં;
ગુરૂપત્નિ પણ પાસે હતાં હું તો પથારીમાં હતો,
રે ! નિર્મળા ! રે ! નિર્મળા ! એ શબ્દ હરદમ ઝંખતો.

કો' સ્નેહીએ ઝટ તારથી ગુરૂદેવ તેડાવ્યા હતા,
મમ માતસમ ગુરુપત્નિને નિજ સંગ તે લાવ્યા હતા;
મસ્તિક દવા તે ચોળતાં' ગુરૂપત્નિ છે ગુણિયલ ખરે !
હો ! માત ક્યાં છે નિર્મળા ? એ પ્રશ્ન મેં પૂછ્યો અરે !

ગુરુપત્નિ ના બોલ્યાં કશું આંસુ ભરાયાં આંખમાં,
“તબિયત ખગડશે શાન્ત થા !” ગુરુજી કહે કૈં ભાખમાં;
ચેતી ગયો હું નિર્મળાનો પ્રાણ પરલોકે ગયો !
રે ! નિર્મળા ! એવું વદી બેભાન પાછો હું થયો.

* * * *

કૈં કૈં દવાઓ વાપરી ડૉક્ટર અને વૈદ્યો તણી,
દિનરાત ગુરૂ ગુરૂપત્નિએ લીધી મહેનત હા ! ઘણી;
મમ દર્દ તો વાધ્યું હતું રે ! કેસ કબજે ના રહ્યો,
કૈં કૈં ઇલાજો ચોજતાં છૂંદે દિને જાગ્રત થયો.

ડૉક્ટર વિના મુજ પાસ ખીજું કોઈએ પણ ના હતું,
ગુરૂપત્નિને જોવા થકી મમ દર્દ તો વધતું જતું;
તેથી અરે મુજ પાસ ખીજું કોઈએ પણ ના રહે,
મમ હૃદય ઘટના રોકવા ડૉક્ટર નવિન વાતો કહે.

એ રીત દિન પંદર ગયા સાબે શરિરે હું થયો,
ગુરૂની રબ પૂરી થતાં ગુરૂસંગ નિજ ગામે ગયો;
પણ ગામમાં આવી કથા મેં નિર્મળાની સાંભળી,
હા ! લક્ષ્મના પહેલે દિવસ રે ! ઝેર-પી-કન્યા મરી.'

છટકેલ સાથે લક્ષ્મ લીધું તાત પણ નિર્દય થયા,
ના અર્જ બાળાની સુણી રે ! પ્રાણ કન્યાના ગયા;
ચારી બદલ બડકી ચિતા પ્રારબ્ધ પણ બેઠું ફરી !
આશાભરી ભોળી સુકન્યા હાય ! ભસ્મિભૂત કરી !

જન કેં મહેને દેખી બતાવી આંગળી હાંસી કરે !
“પ્રેમી તણું આ પૂછડું !” એવું વદી આડાં ફરે !
કન્યા તણા કમલાગ્યની કરૂણાજનક કથની સુણી,
ધિઃક્ષાર આવ્યો મુજપરે રે ! રે ! સુકન્યા મહેં હણી !

*

*

*

*

*

(સાંધણ છે)

નવિન ગઝલોના વધારા સુધારા સાથે
સચિત્ર છટ્ટી આવૃત્તિ છપાય છે !!

સંગીત મંગળમય.

સુદિર ત્રણ રંગમાં ચિત્રયુક્ત આદેષપરતું પુઠું

કી. ૦-૫-૦

સુધારા વધારા સાથે બીજી આવૃત્તિ થોડા
વખતમાં છપાઈને બહાર પડશે.

પાપી પિતા અને સદ્ગુણી સીતા.

લેખક, “મણિકાન્ત” હજીરવાસવાળા.

કન્યા વિક્રયની કુરતાનો અસરકારક ચિતાર ! “કરે
તેવું પામે” “સોખતે અસર” દારૂના દુર્ગુણનું ભયંકર
અને હાનીકારક પરીણામ વીગેરે વિષયોનો સમાવેશ આ
પુસ્તકમાં ઘણીજ સુંદર અને સરળ ભાષામાં કરવામાં આવ્યો
છે માટે તાકીદે નામ નોંધાવો. અગાઉથી આહક થનાર
પાસેથી રૂ. ૦-૧૨-૦ પાછળથી રૂ. ૧-૦-૦

છપાય છે !! સુધારા વધારા સાથે
સચિત્ર સંગીત મંગળમય. (છઠ્ઠી આવૃત્તિ.) કી. ૦-૫-૦

પ્રકાશક,
સોજીતરીયા બ્રધર્સ બુકસેલર્સ.

કે.—ગણેશવાડી મુંબઈ નં. ૨.

પ્રાયશ્ચિત !

રે ! રે ! હૃદય બસ જા બળી ! અંગારમાં તું રાખ થા !
પ્રાયશ્ચિત એ પુરૂં નથી જા ! જા ! હવે દુર્મૂખ થા !
બાળા ફસાવી ભોળી તહેં એ દુષ્ટ દિલડા દૂર જા !
એ જીવન કંઈ એછો નથી રે ! ઝેર ખા ! બસ ઝેર ખા !

દીધો દિલાસો ને પછી વિશ્વાસઘાતી કાં થયો ?
કન્યા અરણ્યે એકલી ત્યાગી હું તો નાસી ગયો !
કન્યા કપાણી વન વિષે ખૂની ખરે તેનો થયો !
રે ! રે ! ભુસાયે ના કદાપી ડાઘ એ દિલમાં રહ્યો !

શોધું સકળ સંસારમાં પણ નિર્મળા મળશે નહિં !
રે ! નિર્મળા જો ના મળે ચીંતા કદી ચળશે નહિં !
રે'વું ફોંકરમાં રોજ રે ! શું કષ્ટ એ ટળશે નહિં ?
શશિકાન્ત આ સંસારમાં શાન્તિ તને મળશે નહિં !

ડંખે હૃદય દરરોજ મ્હારે ડંખ એ રહેવો નથી !
આ મોહમય સંસારનો લ્હાવો હવે લેવો નથી !
સુખ સ્વપ્નમાં દીકું ન કો' દુઃખવંત મમ જેવો નથી !
કિસ્મત બન્યું કંગાલ કો'ને દોષ કે' દેવો નથી !

ફાટે હૃદય મહારું અરે ! લૈને ફકીરી હું ફરું !
 પણ જીંદગી છે ઝેર જેવી તો જીવીને શું કરું ?
 છે પાપમય કાયા બધી તો મર્ણુથી શાને ડરું ?
 ના પાપ જાયે મહોતથી રે ! રે ! મરીને શું કરું ?

કર્મે બનેલો અંધ છું ના રાહ કો બતલાવશે !
 અથડાઉ છો ફૂટાઉ પણ રે ! રે ! દયા ના લાવશે !
 નિર્દય ખુની ખાડે પડે ના ના નહિં અટકાવશે !
 પોકાર કરશે કાઢવા ના પાસ તેની આવશે !

*

*

*

*

*

રે ! બાર વર્ષ થયાં છતાં પણ ઘા હજી રૂઝતો નથી !
 પ્રાયશ્ચિતનો કીડો હૃદય ત્યાગી જરા બસતો નથી !
 કોરે કલેજીું તે કીડો આનંદ મન વસતો નથી !
 રે ! રે ! દિવાનો છું જરા પણ કો' દિવસ હસતો નથી !

પાપી જીગર ઝખ્મી થયું પણ ખૂન કાં ટપકે નહિ ?
 રોતો સદા પણ અશ્રુ કેરૂં ખુંદ કાં ટપકે નહિ ?
 ખેંચાય નાડી ને નસો કાં એક પણ છટકે નહિ ?
 આ દેહનું ઘડીઆળ ટકટક ચાલતું અટકે નહિ !

સ્નેહી મથે પરણાવવા પણ લગ્ન તો કરવું નથી !
 દુનિયા દિવાનો છો કહે એ દોષથી ડરવું નથી !
 સંસાર પર પૂજો મૂક્યો બસ પંથ એ પળવું નથી !
 રે ! મોહમાયાના સમુદ્ર વિષે હવે મળવું નથી !

આ જીંદગીને ત્યાગવા બે વાર મહેં ખટપટ કરી !
 આયૂષ્ય દોરીના કપાણી રે ! ગયો હું ના મરી !
 રે ! મહોત નાસે દૂર મુજને દેખતાં જાયે ડરી !
 કંગાળ છું ! પાપિષ્ઠ છું ! છુટકો કરોને શ્રી હરિ !

મજનૂ બન્યો છું હાય ! હું લયલી વિના ઘેલો ફરું !
 લયલી વિના હું શું કરું ? લયલી વિયોગે હા ! મરું !
 લયલી ભરૂંસે છે ફસી મજનૂ હૃદય ડરતો નથી !
 લયલી કબરમાં જૈ સુતી મજનૂ હજૂ મરતો નથી !

ફરહાદ તોડે ખડાડ ત્યાં “શીરી મરણુ પામી” સુણી !
 માથકને મળવા ગયો ! છે રીત એ પ્રેમી તણી !
 પણ હું અભાગી ! નીચ પાપી ! બેકદર થઈને ફરું !
 રે ! નિર્મળા સ્વર્ગે જતાં આ દેહ કાં ધારણુ કરું ?

આવે સુકન્યા સ્વાપ્નમાં “શશિકાન્ત છે શાણુ તમે !”
 “શરણુ રહેલાંને તજી સંસારમાં રે’વું ગમે ?”
 “હું તો સુખી છું સ્વર્ગમાં પણ રીત તમ સારી નહિ !”
 “વિશ્વાસઘાતી કાં થયા ? દિલમાં દયા ધારી નહિ !”

પળમાં હસે ! પળમાં રહે ! પળમાં ઘણી ગુસ્સે થતી !
 પળમાં છુપાવી મૂખ કન્યા નિર્મળા નાસી જતી !
 હું કરગરી પાયે પડું પણ નિર્મળા માને નહિ !
 મમ હૃદય કેરા કષ્ટન દેવાંગના જાણુ નહિ !

નિષ્કુર આ સંસાર આપે ભાળ ના બહાલી તણી,
જંગલ વિષે જઈ વૃક્ષને વળગી વિનવતો કરગરી;
વાતો વિહંગોથી કરૂં પણ કષ્ટ કો' કાપે નહિ,
દેખી મહને હસતાં બધાં ઉત્તર અરે ! આપે નહિ !

કો'વાર કાળી રાત્રીએ સમશાનમાં હું તો જતો !
ભડભડ ચિતાઓ જ્યાં બળે તે પાસ જો રોતો હતો !
દૈ રાખ તે સમશાનની આખા શરિરે ચોળતો' !
હો નિર્મળા ! તું ક્યાં ગઈ ? પોકાર પાડી બોલતો' !

* * * *

પળ આંખ ઢાંકી ને ઉઘાડું એ વિષે શું થઈ ગયું !
આનંદની મૂર્તિ સનમ સરકારનું દર્શન થયું !
જોવા ફરી એ જ્યોતને ઘેલો બનીને આથડું !
આનંદ ના નજરે પડે હું એકલો છાનો રડું !

તિરછી અને કાતિલ નજરથી આ જીગર ઝખમી કર્યું !
એ ઝખમમાંથી ખુન ટપકે ! તે છતાં દિલ ના ડર્યું !
ઝખમો સહન કરવા ફરી ! બસ ખૂન ટપકાવા ફરી !
એ મોજ મેળવવા ફરી ! તલસૂં સનમ જોવા ફરી !

ફરહાદ ! મજનૂ ! હો ! કલાપી ! સ્વર્ગમાંથી આવજો !
તમ માર્ગમાં ભૂલો પડ્યો છું રાસત રાહ બતાવજો !
બસ પ્રેમની મૂર્તિ તહે છે ઇશક મંત્ર પઢાવજો !
આ અર્ધદગ્ધ હૃદય જલાવી સાફ બાક બનાવજો !

મણિલાઈ ! આવો ! છો પ્રવાસી આપ પંથ અલેદના !
સાકી બની ખ્યાલી શરાબેથી ભરી પાને ભલા !
ખાકી નહીં કેં રાખશે સાકી ! સખી દિલ આપનું !
પીપો કરી ખાલી અખંડાનંદનો આશક બનું !

* * * * *

દુનિયાં દોવાની છે બધી બસ ઇશક ! ઇશક ! પુકારતી !
પણ ના પિછાને સનમને નાહક ગઝલ લલકારતી !
રે ! રોગ વણુ દહીં ઠરે ! વાગ્યા વિના ઝખ્મી બને !
સૌ અશ્મ મીંચીને ફરે ! લાગે અન્નયબ એ મહુને !

ઓ ! ઇશકના અક્ષર પરે આશક બનેલા આવળે !
શું ઇશક ? ને છે શું સનમ ? તે રંકને સહમન્નવળે !
સાકી શરાબો જામની સાથે પિછાન કરાવળે !
નહિ તો ગઝલ બેતો તણું દક્તર ઉપાડી લાવળે !

હી ! હી ! બિરાદર બસ કરો એ રાહ કેં સહેલો નથી !
રે ! છે કઠણ ! પ્રેમી સનમનો આહ કેં સહેલો નથી !
એ રાહ પર જાતાં જુઓ ! કુરખાન શિર કેં એ કર્યો !
દુનિયાં તણા અપવાદ યા ભય દંડથી તે ના ડર્યો !

પાડે બરાડા સોયથી ખંજર ખમી તે શું શકે ?
પાદર જતાં ડરનાર જે જંગલ ભમી તે શું શકે ?
દિલમાં હળાહળ ઝેર છે આપી અમી તે શું શકે ?
રે ! શુદ્ધ પ્રેમ નથી ! સનમ સંગે રમી તે શું શકે ?

અધિકાર ઉત્તમ ઇશ્કનો ! વ્યભિચાર તેને ના ગણો !
 વાંચી શરાબોની સ્તુતિ બાપુ ! શરાબી ના બનો !
 નારી અનીતિવાનને પ્રેમી સનમ ના બાણુશો !
 મસ્તાન ને ઘેલા બની તેમાં મઝા ના માણુશો !

* * * * *

પ્રિય પાઠકો ! મમ પ્રેમની કઙ્કણાજનક કથની લખી;
 રે ! છે અધુરી તે હજુ ! આગળ લખાઈ ના શકી !
 પુસ્તક ભરાયે કૈંક પણ ઉદ્ગાર મહારા ના ખુટે !
 હરિ હાથ લે ! ઝટ મહોત દે ! આ દેહથી આત્મા છુટે !

* * *
 * * *
 * *

છેવટ

એ રીત એ શશિકાન્ત ભૂલી ભાન દીવાનો થયો,
 વર્ષો વિત્યાં પણ નિર્મળાની યાદ ના વિસરી ગયો;
 ના દેહનું કૈં ભાન છે સૂકાઈ કાષ્ટ સમો થયો,
 રે ! રક્ત સૌ ઉડી ગયું બસ અસ્થિનો માળો રહ્યો.

દિન એક આબુ પૂર સરિતા બેસમાં વહેતી હતી,
 વાદળ છવાયું ગગનમાં વરસાદની વૃષ્ટિ થતી;
 ચમકે વિજળીઓ નલ વિષે ગગડાટ વાદળ ગાજતાં;
 આવે સપાટા પવનના સૌ ઘર વિષે પેસી જતાં.

તે સમય સાધીને દોંવાનો તીર સરિતાને ગયો !
લેખડ હતી ઉંચાણમાં તે સ્થાન જઈ ઉભો રહ્યો !
“ઢાલી વિલંબ કરું નહિં આવું હવે મળવા તહને !”
“પ્રેમાળ બાળા સ્નેહથી સ્વીકારજે ! શશિકાન્તને !”

વિદ્યુતના ચમકારથી ચળકાટ જળમાં થઈ રહ્યો !
“હુ ! નિર્મળા !” એવું વદી શશિકાન્ત જળવાસી થયો ;
પત્નો મળ્યો ના તેહનો જળની સમાધી છે કરી,
શશિકાન્ત આ સંસારમાં શોધ્યો મળ્યો ના કેં કરી.

તે જાણતાં સૌ લોક શોકાતુર અંતરમાં થયું,
રે ! દિવ્ય પ્રેમી જોડલું સંસારને છોડી ગયું ;
હુ ! દેવ ! તું સૌ દમ્પતીમાં પ્રેમ એવો સ્થાપજે,
એ યુગલ આત્માને સદા શાન્તિ પ્રભુ તું આપજે.

* * * *

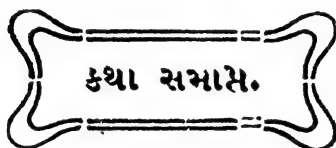
બે, ચાર પ્રેમીએ મળીને નિર્મળા શશિકાન્તની !
સમશાનમાં સરિતા તીરે પથર સમાધી છે ચણી !
તે પર લખ્યું “પ્રેમી યુગલ શશિકાન્ત ! કન્યા નિર્મળા !
આનંદમાં અત્રે વસે સંસારની છોડી પળા !”

* * * *

જે દિવસ પુત્રી નિર્મળાનો પ્રાણ પરલોકે ગયો,
તે દિવસથી લોળો પિતા દુઃખથી પથારી વશ થયો ;
“ઓ ખ્યારી પુત્રી ક્યાં ગઈ ? હું મોહમાં અંધો રહ્યો,
રે ! દિવ્ય મહારો દીવડો ! મુજ પાપથી ગુલ થૈં ગયો.”

ના પાસ કો'ને આવવા દે પત્નિને ગાળો દીયે,
 “તુજ વીણુ ખ્યારી પુત્રીનું રે! રક્ત પાપી કો પીયે?
 જા હર થા! જા હર થા! ઓ દુષ્ટ રંડા મુજ થકી,
 તુજ ફંદમાં હા! હું ફસાયો વાત થૈ કર્મે લખી.”

એ તીવ્ર પશ્ચાત્તાપથી પ્રેમી પિતા પાગલ થયો,
 ત્રણ માસ સેવી મંદગી સંસારને છોડી ગયો;
 લોકો તણા અપવાદથી પત્નિ પિયરમાં જો રહી,
 એ રીત એક કુંડુંબની કર્ણાજનક કથની કહી.

સંગીત સુબોધખિંદુ.

લેખક:—“ મણિકાન્ત ” હજીવરવાસવાળા.

લગભગ ૭૫ પેજ ————— કી. રૂ. ૦-૪-૦.

સામગ્રી પ્રત લેનારને પચાસ ટકા કમીશન.

સોલ એજન્ટ સોજીતરીઆ બ્રધર્સ બુકસેલર્સ.

ગણેશવાડી—મુંબઈ નાં. ૨.

મહારી મીઠી કોયલનું મહોત !

—ગઝલ—

સુકોમળ કંઠની કોયલ સુણાવી રાગ રમતી'તી;
 બિચારી બાગ ભમતી'તી અરે ! ઘાયલ કરી કોણે ?
 ન કો'ને દુઃખ તે દેતી ન કો'નું નામ તે લેતી';
 છતાં નિર્દોષ પર ગોળી અરેરે ! વાપરી કોણે ?
 કરી ઉત્પન્ન કિરતારે હતી ના કોઈને ભારે;
 તથાપી તેહને હણવા, અરે ! હિમ્મત કરી કોણે ?
 દુઃખી આ દિલ મહારાને અહા આરામ દેતી'તી;
 મધૂર ગાન ગાતી'તી ગુણી ગાયક હરી કોણે ?
 હતો હું તેહનો આશક મીઠી મોહક હતી મહારી;
 મને નારાજ કરવાની કુબુદ્ધિ એ કરી કોણે ?
 અહા ! આંખા તણી ડાળે મનોહર ટૌકતી માળે;
 ઘડાકે ભોંય પાડી પાપની ખ્યાલી ભરી કોણે ?
 નહિં કોયલ વિના ચાલે હવે આનંદ કો' ચાલે;
 અમારા પ્રેમની દોરી અરેરે !! કાતરી કોણે ?
 અરે ! કો' આંહીં આવોને ! સિતમગરને બતાવોને !
 કરૂં શિક્ષા સિતમની હું હવે ઘેલો બન્યો છું હું !
 “શશિકાન્ત.”

❖ દીવાનો શશિકાન્ત ! ❖

—ગઝલ—

દીવાનાને તમે છેડી નકામા શીર ફોડો છો;
 અમારા ઝખમના ટાંકા તમે શા માટ તોડો છો ? દો.
 દીવાની છે બધી દુનિયાં દીવાનો અન્યને ધારે;
 સમજવણ પારકી પોથી સળળ વણ કેમ છોડો છો ? દો.
 દીવાના હાલ આ સાથી ? અમારું દિલ જાણે છે;
 પરાઈ પીડ સાંભળવા તમે કાં જીવ જોડો છો ? દો.
 ઝખમ ઝેરી કટારીનો પિછાને છે પડ્યો જેને;
 દિશા દેખ્યા વિના જે તે દિશાએ કેમ દોડો છો ? દો.
 અમારા કષ્ટની કા'ણી સુણીને શું તમે કરશો ?
 અરે ! એ યાદને આપી પડેલાને પછાડો છો ! દો.
 છતાં ઇચ્છા તમારી છે અમારો હાલ સાંભળવા;
 કહું દુ'કાણુમાં કા'ણી મગર બાજી બગાડો છો ! દો.
 અરેરે !! એ કથા કે'તાં જીવર મહારૂં જળી જશે;
 અધૂરી વાત એ રે'શે લલા કાં દિલ લગાડો છો ? દો.
 સુણી શાણા દીવાનાની કથા દિલમાં દયા ધરજે;
 અરે ! વાજીત્ર તૂટેલું તમે વીરા વગાડો છો ! દો.

*

*

*

અમારા પ્રેમનો તંતૂ અરે ! આ ભાઈ ! તૂટ્યો છે !
 ભરેલો કુંભ અમૃતનો અરેરે !! હાય ! ફૂટ્યો છે !
 ખરે ! તે રોજથી અછલ ખજાનો છેક ખૂટ્યો છે !
 અમારા દિલનો ઘોડો કરી તોફાન છુટ્યો છે !

*

*

*

પ્રભુ એ પ્રેમની દેવી ભલી દિલખર મહને લીધી !
 પતિ ભક્તિ તણો હૈયે હતો હા ! મિષ્ટ વારિધિ !
 ભરીને પ્રેમની ખ્યાલી હતી મહેં પૂર્ણ ના પીધી !
 અરે ! અલીમ જમડાએ ઉપાડી તેહને લીધી !

*

*

*

નિરખજો આ દિવાનાને નયનમાં નીર-આવે છે !
 હવે કાટે હૃદય મહારૂં અરે રે ! ! ફેર-આવે છે !
 કહી હું ના શકું કા'ણી 'દોવાની' લહેર-આવે છે !
 કલેજું કતલ કરવાને જુઓ ! સમશેર-આવે છે !

*

*

*

*

*

*

*

પધારો પ્રેમની દેવી ! અહા ! પુખ્તે વધાવું છું !
 અમારો પ્રેમ છે કેવો ? હૃદય ખોલી બતાવું છું !
 અરે ! પણ તું નથી પાસે પછી કો'ને જણાવું છું !
 કબરમાં તું સખર કરજો ! ખખર લેવાજ આવું છું !

*

*

*

દોવાનો એટલું ખોલી હસ્યો હી ! હી ! અને નાઠો !
 દોવાનાને રડાવી મહેં અનુભવ મેળવ્યો માઠો !
 અવલની યાદ આપીને હૃદય લેતું દુખાવ્યું મહેં !
 હવે પસ્તાઈ છું પૂરો અરે ! આ શું બનાવ્યું મહેં !

“મણિકાન્ત”નાં લખેલાં પુસ્તકો.

મણિકાન્ત-કાવ્યમાળા. (સચિત્ર આવૃત્તિ ૩ જી) ૧-૪-૦
પાપી પિતા અને સદ્ગુણી

સીતા. છપાય છે (આવૃત્તિ ૨ જી) ૧-૦-૦

સંગીત સુબોધ-ખિંદુ. („ ૧ લી.) ૦-૪-૦

સંગીત મંગળમય. (સચિત્ર „ ૬ ફી.) ૦-૫-૦

નિર્ભાંગી નિર્મળા. (સચિત્ર „ ૪ થી.) ૦-૪-૦

બ્રહ્મહત્યા યાને આપઘાત કે ખૂન ? „ ૧ લી.) ૦-૨-૦

જ્ઞાન પ્રવાહ. „ ૧ લી.) ૦-૧-૦

મણિકાન્ત કાવ્યમાળા. (સુધારાવધારા સાથે ચોથી
આવૃત્તિ છપાય છે.) કી. ૩. ૧-૮-૦

મળવાનું ઠેકાણું.

રાંકરલાલ મગનલાલ પંડ્યા.

ઠેં ગાયવાડી માધવજી ઠાકરશીનો નવો માળો,
પોસ્ટ નંબર ૨-મુંબઈ.

અમદાવાદના મુખ્ય એજન્ટ.

જેસીંગભાઈ નથુભાઈ ખરીદીયા.

ઠેં રાયપુર આકાશેકના કુવાની પોળ-અમદાવાદ.

સોલ એજન્ટ.

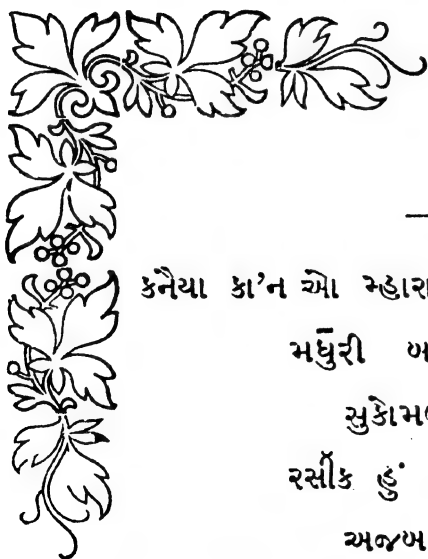
સોજીતરીયા બ્રધર્સ-બુકસેલર્સ.

ઠેં ગણેશવાડી મુંબઈ. નં ૦ ૨.

છુટક-કાવ્યો.

લેખક-“મણિકાન્ત.”

કનૈયાની બંસી !

—ગઝલ—

કનૈયા કા'ન ચો મહારા ! બળવો બાંસુરી ખ્યારા !

મધુરી બાંસુરી વાગે,

સુકોમળ કાનને લાગે !

રસીક હું બાંસુરી રાગે,

અજબ જ્યોતી હૃદય જાગે !

ઢળે અંતર અમીધારા, બળવો બાંસુરી ખ્યારા ! કનૈયા !

ભુલીને ભાન હું ભટકું,
 સુણાયો શબ્દ આ ક્યાંથી ?
 દિવાની થૈ દશે દોડું,
 ઝમકતો નાદ એ જ્યાંથી !

દિયો દર્શન દયાવાળા, બળવો બાંસુરી ખ્યારા !-કનૈયા !

કહે છે લોક ‘કાનૂડો,’
 અજબ જાદૂ જરૂર જાણે !
 અહાહા ! ! બંસીના નાદે,
 નગર નરનારને તાણે !

ત્રિકમ તાણે બનું તારા, બળવો બાંસુરી ખ્યારા ?-કનૈયા !

ગમે તે લોક છો બોલે,
 તમે પર પ્રેમ છે મહારો !
 ઉગારો આપની દાસી,
 ભરૂસો છે મને તારો !

નરોત્તમ ના થશો ન્યારા, બળવો બાંસુરી ખ્યારા !-કનૈયા !

કહે “શંકર” કનૈયાની,
 સુણીને બંસી હા ! સુંદર !
 બની ઘેલી સકળ ગોપી,
 મધૂરો નાદ એ મનહર !

વિભૂ વસન્તે હૃદય મહારા, બળવો બાંસુરી ખ્યારા !-કનૈયા !

અલૌકિક પ્યારમાં મસ્તાન !

—ગઝલ—

બનીને પ્યારના જોગી, અલખ અંતર-જગાવીશું;
 અમે બસ પ્યારના નામે, સુખે ગરદન કપાવીશું !
 હજારો માલ મિલકત કેં, વળી જાહોજલાલી કેં;
 અમે દિલદારના બોલે, બધું પળમાં-ખપાવીશું !
 અમોને ઝેરનું પ્યાલું, ભરી કે' પ્યારથી આપે;
 અમે શંકા વિના શરબત ગણીને-ગટગટાવીશું !
 કિતાબો જ્ઞાનની જોવા, જરા અમને નથી ગમતી;
 અમે કોરી કિતાબે પ્યારની બેતો-છપાવીશું !
 અમે શાળા સ્થપાવીને, ભરીશું પ્યારના ચેલા;
 તહાં બસ પ્યારના જાપો, અમે હરદમ-જપાવીશું !
 તપાવી લાલ કીધેલા, ઉન્હા લોખંડના સ્થંભે;
 કહો કે' “પ્યારને લેટો !” મળી કાયા-તપાવીશું !
 અમે મસ્તાન મહોબતમાં, હીવાના ખાસ દિલબરમાં;
 દિલાસો જો નહિ દેશે, કદમ ગરદન-ઝુકાવીશું !
 હીવાનો છો કહે દુનિયાં, નથી દરકાર દુનિયાની;
 અમે બસ પ્યારના બંદા, બની સેવા-બજાવીશું !
 અમારા હર્દના માટે, દવા ના કામ કેં આવે;
 અમોને પ્યારની પરવા ! મળે મોજે ઊડાવીશું !

ભયાનક ખડાડ તોડીશું, લડીશું શેરની સાથે;
 અમે તો પ્યારના મંત્રે, મહા મહેનત-ઊંઠાવીશું !
 અમારો પ્રેમ છે કાતિલ, નથી કાચો જરાએ કૈં;
 કહો તો પ્યારની કૂંકે, ફના દુનિયાં બનાવીશું !
 રહીશું પ્યારની સાથે, મરીશું પ્યારના માટે;
 અમે આ જીંદગી દિલદારની પાછળ-ઢૂંટાવીશું !

❀❀ પદભ્રષ્ટ થયેલો લૌકિક પ્યાર ! ❀❀

—ગઝલ—

તપાવેલા તવા જેવું, અરે ! અંતર અમારું છે;
 તમારાં પ્યારનાં બીંદુ, પડ્યા પહેલાં બળી જશે !
 અમારી દિલ બાડીમાં બીંયાં ના પ્યારનાં રોપો;
 સુકાશે ને સડી જશે, ફળી ફળ કૂલ ના થાશે !
 અમારા મન રૂપી મચ્છી, ન આવે પ્યારની જાળે;
 કદિ સપડાય તો છેદી, સપાટામાં છુટી નાસે !
 અમારું મન રૂપી મૃગલું, ફસે ના પ્યારના ફાંસે;
 જશે નાસીજ જંગલમાં, નહિં કો' કાળ સપડાશે !
 અમારા દિલના દરિયે, નહિં મળશે મોઠું પાણી;
 ખરેખર ! છે બધું ખાડું, પિશે તે તૂર્ત પસ્તાશે !

અમારા દિલનો શીશો, નથી શરબત શરાબોનો;
 ઝરેલું ઝેર છે તેમાં, પીતામાં પ્રાણુ તો જાશે !
 અમારું મન નથી મેવો, લડુંસે ના લૂલ્લી લેવો;
 જમીને દોષ ના દેવો, નહિં એ દુઃખ જોવાશે !
 અમોને નાથ ના કે'શો, ન અમને બાથમાં લેશો;
 ઊંજડ અંતર અમારું છે, લયાનક દેખતાં લાસે !
 નથી દિલદાર પર દિલ આ, નથી મહાપૂજમાં મોહ્યા;
 તમારાં નાઝ નખરાંથી, નહિં મન ખ્યારમાં ન્હાશે !
 તમારી ખ્યારની વાતો, અકારી કાનને લાગે;
 અમારા કાન છે ખહેરા, લલે બુલબુલ પરી ગાશે !
 કિતાબો ખ્યારની જોવા, જરા અમને નથી ગમતી;
 અમે તો ખ્યારના દુશ્મન ! ન કો' ખ્યાલીલરી પાશે !
 અમે ના ખ્યારના ચેલા, નથી માલીક મહોબતના;
 કરોડો કોસનું અંતર, પડયું પાછું ન સંધાશે !
 “કૃતઘ્ની” લોક છે કે'તા, તમા-શી ? લોકની અમને;
 અમારામાં અમે રાજી, અમોને કોઈ ના ચ્હાશે !
 સુનાં પીંજર અમારાં છે, મળે ના ખ્યારની મેના;
 હતી તે હાથથી ગઈ છે, કદી પાછી ન દેખાશે !
 અમે તો ખ્યારને બાળી, બનાવી બાબ બાધી છે;
 કદી લાખો ઇલાજોથી, સજીવન તે નહિં થાશે !
 અમોને છે નહિં પરવા ! સજીવન ખ્યાર કરવાની;
 અમારી જીંદગી આખી, ખરેલા ઝાડ સમ જાશે !

→ ઇશકનો અન્નમ ! ←

—ગછલ—

અરે ! ના ઇશકમાં પડશો, પડો તો ના પછી રડશો;
 બની કેં ઇશકના બાંદા, મરાયા ઇશકના માટે !
 ઘણા જન ઇશકમાં ઘેલા, બની ઘરબાર મેલીને;
 જગાવી જોગ જંગલમાં ભરાયા ઇશકના માટે !
 ભલે હો શાહ કે સેવક, ભલે રાણી અગર દાસી;
 જહાંનું સુખ ને વૈભવ, હરાયાં ઇશકના માટે !
 ખરેખર ખૂન કેં કીધાં, જૂલમનાં જામ પી લીધાં;
 પડીને પ્યારના કંદે, કસાયા ઇશકના માટે !
 ભલાં લૈલી અને મજનૂં, પડ્યાં'તાં ઇશકની આગે;
 અરે ! અન્નમ એ આવ્યો, હણાયાં ઇશકના માટે !
 વળી ફરહાદ ને શીરી, વિના મ્હોતે મુવાં બન્ને;
 કસોટી પ્યારની પર જૈ, કસાયાં ઇશકના માટે !
 અહા ! કેં રાજ્ય પલટાયાં, કુટુંબો નાશ કેં પામ્યાં;
 વહેતા ખૂનથી ખાડા, ભરાયા ઇશકના માટે !
 કયે 'શંકર' નથી રહેલો, કઠણ છે ઇશકનો રસ્તો;
 ભલા કેં ઇશકના ચેલા, ચવાયા ઇશકના માટે !

આસ ધ્યાનમાં રાખવા લાયક
સૂચના ?

“ મણિકાન્ત કાવ્યમાળા ” ની ત્રીજી આવૃત્તિની હવે બૂજ નહોતી
સીલોડ છે. સચિત્ર ચોથી આવૃત્તિ સુધારા વધારા સાથે છપાઇને
ચોડા વખતમાં બહાર પડશે. તેની કીમ્મત કાગળ વીગેરેની મોંઝ-
વારીને લીધે રૂ. ૧-૮-૦ રાખવામાં આવશે.

સોજિતરીઆ બ્રધર્સ
બુકસેલર્સ.

૬. ગણેશવાડી-કુંભાર નં. ૨

ફરિયાદ !

—ગઝલ—

ફસાયો મોહના ફાંસે બચાવો ! કો' કનૈયાને !
 સકળ ગોપી મળી ઘેર્યો છુડાવો ! કો' કનૈયાને ! ફસાયો.
 અરે ! અવળી વહે ગંગા ! ચડે નીર નેવનાં મોલે !
 ટુપે છે નાવમાં નહીંઓ ! બતાવો ! કો' કનૈયાને ! ફસાયો.
 પ્રથમ જે કૃષ્ણને દેખી અહા ! ઘેલી થતી ગોપી;
 બન્યો તે ગોપીમાં ઘેલો ! જગાવો ! કો' કનૈયાને ! ફસાયો.
 મધૂરી બંસોના નાદે ! સકળ કુરબાન તન કરતી' !
 પડી શું બંધ એ બંસી ? જણાવો ! કો' કનૈયાને ! ફસાયો.
 હતો નિર્લેપ જે યોગી ! બન્યો તે લુપ્થ લલનામાં;
 પરાધિન પિંજરે પેઠો ! ઉડાવો ! કો' કનૈયાને ! ફસાયો.
 કનૈયો નીજને ભૂલી ! બન્યો સૌન્દર્યનો બંદો !
 અલૌકિક પ્રેમની બંસી ! સુણાવો કો' કનૈયાને ! ફસાયો.
 કરે છે હાસ્ય સૌ ગોપી ! કનૈયાનું હૃદય રોતું !
 કરાવી જ્યોતની આંખી ! હસાવો ! કો' કનૈયાને ! ફસાયો.
 કથે “શંકર” સિતમ વરસે ! સળગતી આગ અંતરમાં !
 અખંડાનંદનું દર્શન ! કરાવો કો' કનૈયાને ! ફસાયો.

ઘાસાની વાટ જોતી વીરહી વામાનું ખટરતુનું અવલોકન !

ગઝલ—સોરઠી (હરિગીતમાં પણ ચાલશે.)

પરદેશમાં પ્રિયતમ ગયા નારી તજી ન્યારા થયા;
રે ! વાયદા બચે વહ્યા ભરથાર-કાં આવ્યા નહિં ?

આવી વસંત રૂતુ રૂડી કુલ પાન વૃક્ષે લાવતી';
ના લાવતી દિલ દાહ છે દિલદાર-કાં આવ્યા નહિં ?

કલ્લોલ સૌ પક્ષી કરે કોયલ કરે ટોંકારે;
સંતાપતા એ શબ્દ હા ! સુખકાર-કાં આવ્યા નહિં ?

ગ્રીષ્મે ઘણી ગરમી પડે બળતું હૃદય આઝું બળે;
પણ પ્રેમ પાણી પ્રીતથી પાનાર-કાં આવ્યા નહિં ?

પંખા પવન ગમતાં નથી અત્તર સુગંધી શું કરે ?
વાલમ વિના શ્વસનું બધું વરનાર-કાં આવ્યા નહિં ?

વર્ષા વિષે વારી પડે હરિયાળી સૌ પૃથ્વી કરે;
નવ શાન્ત હું મમ શરિરના શણગાર-કાં આવ્યા નહિં ?

આકાશ ચમકે બિજળી ગગડાટ વાદળ ગાજતાં;
ઘોલે પપૈયા મોર પણ દુઃખહાર-કાં આવ્યા નહિં ?

આસો પુનમની ચાંદની રતુ શરદમાં શોભે ઘણી;
પણ અધર રસ પાનાર ને પીનાર-કાં આવ્યા નહિં ?

પંથી ઘરે પાછા ફર્યા દિપોત્સવી દિન આવિયા;
વિરહી હૃદયમાં બહાલથી વસનાર-કાં આવ્યા નહિં ?

હિમંતમાં સૌ હોંશથી નરનારીઓ કીડા કરે;
ચતુરા કહીને ચિત્તથી ચડાનાર-કાં આવ્યા નહિં ?

ઠંડી પડે થરથર ધુબું બાળા બની છું બહાવરી;
પંકવાન સાથે પ્રેમથી જમનાર-કાં આવ્યા નહિં ?

વાયું શિશીરે વાય છે વામા ઘણી ગભરાય છે;
મમ કપ્ટને હરનાર એ સરદાર-કાં આવ્યા નહિં ?

કુલ પાન વણુ વૃક્ષો થયાં લયકાર આ લવ ભાસતો;
અકળાઉ છું અબળા તણા આધાર-કાં આવ્યા નહિં ?

આવ્યા દિવસ હોળી તણા મોહન પદાર્યા મંદિરે;
વામા ગળે વળગી પડી બહાલા ભલે આવ્યા અહીં !

બેવફા ભરથારને !

—ગઝલ—

નથી ને ખ્યારની પસ્વા !

સગાઈ કાં બતાવો છો ?

સગાઈ ને ગણો છો તો,

ઠગાઈ-કાં બતાવો છો ?

નથી૦

સગાઈ લગ્નથી સાંધી,

સગાંએ ગાંઠ આ બાંધી !

અરે એ ગાંઠને તોડી,

જુદાઈ-કાં બતાવો છો ?

નથી૦

પ્રભુ છો પ્રાણુથી ખ્યારા !

સદા શિરછત્ર છો મહારા !

બનીને બેવફા બહાલા !

બુરાઈ-કાં બતાવો છો ?

નથી૦

હૃદયમાં ને હતી ચોરી,

ફસાવી નાર કાં ભોળી ?

સગાઈ સાંધતાં ખેલાં,

સફાઈ-કાં બતાવો છો ?

નથી૦

અમારું ચિત્ત હરવાને,

અમોને હાથ કરવાને !

અમારી સાથ વરવાને,

ભલાઈ કાં બતાવો છો ?

નથી૦

અમોને છે અતી આશા !

તમારો પ્રેમ મેળવવા !

જુની આંખે નવી ખ્યારા !

નવાઈ-કાં બતાવો છો ? નથી૦

તમારા પ્રેમને સારૂ,

કરૂં કુરખાન તન મ્હારૂં;

છતાં હે નાથ ! મ્હારા !

બેવકાઈ-કાં બતાવો છો ? નથી૦

પડું તમ ચર્ણુમાં ખ્યારા !

દયા હા ! ક્યાં બતાવો છો ?

તમારે આશ્રયે આવી !

અરેરે !!-કાં સતાવો છો ? નથી૦

“અમારા કંથનામાટે !”

—ગઝલ—

અમે આ દેહ ધારી છે, અમારા કંથના માટે;

વળી માયા વધારી છે, અમારા કંથના માટે ! અ૦

પિયર પળમાં તજ દઈને, સુભાગી સાસરે આવ્યાં;

રમત સરવે વિસારી છે, અમારા કંથના માટે ! અ૦

પિતાથી લાડ કરતાં'તાં પજવતાં માતને લારે;
 હવે ખુદ્ધિ સુધારી છે, અમારા કંથના માટે ! અં
 કહું ના કોઈનું કરતાં, અતી ઉન્મત્ત થઈ કરતાં;
 હવે તો લાજ ધારી છે, અમારા કંથના માટે ! અં
 જીનાંની પ્રીત તોડીને, નવાંથી રનેહ જોડીને;
 ગરવની ગાંઠ ગાળી છે, અમારા કંથના માટે ! અં
 ટુંકારા સાસુના ખાધા, નણુંદના ખોલ સાંખ્યા છે;
 ક્ષમાની ઢાલ ધારી છે, અમારા કંથના માટે ! અં
 પરાધિન પિંજરે રહીને, હશે કદી કષ્ટ કેં વેઠ્યું;
 ઉદાસી ટેવ ટાળી છે, અમારા કંથના માટે ! અં
 પતિની સેવ છે સાચી, રહી નિજ નાથમાં રાચી;
 અનીતિ તો અકારી છે, અમારા કંથના માટે ! અં
 ધરી શણગાર શુભ અંગે, ઠમકતી ચાલ ચાલીને;
 શરીર શોભા વધારી છે, અમારા કંથના માટે ! અં
 કહે તે કંથ કરવાનાં, પતિને દેવ ગણવાનાં;
 અડગ એ ટેક ધારી છે, અમારા કંથના માટે ! અં
 પતિના સુખમાં સુખીયાં, પિયૂના દુઃખમાં દુઃખિયાં;
 સરસ રીતએ સ્વિકારી છે, અમારા કંથના માટે ! અં
 પતિનું આંસુ પડશે ત્યાં, અમારું લોહી આપીશું;
 પતિવ્રત માળ ખેરી છે, અમારા કંથના માટે ! અં

ધનવાન અભિમાની સગાઓને ઠપકો !

ગઝલ સોરઠી-(હરિગીતમાં પણ ગવાશે.)

આબ્યા તમારે આંગણે આવો ભલે કે'તા નથી;
કરિયે પ્રણામ સલામ પણ કે' લક્ષમાં લેતા નથી !
કહો શેઠ ! કુશળ ક્ષેમ છે ? તમ બાળ બચ્ચાં કેમ છે ?
આ રંકના પર રે'મ છે ? ઉત્તર અરે દેતા નથી !
નવ ખેસવા આસન કરો, નવ પાન સોપારી ધરો;
અવલોકતાં અવળા કરો, સ્કામું જરા જોતા નથી !
જળ પાત્ર નિજ હાથે ભરી, ખેલાં તમો સ્કામે ધરી;
વિવેકની વૃષ્ટિ કરી, પાતા અગર પી-તા નથી !
જળપાન વણુ કહેવે કર્યું, અંતર અમારું હા ! બળ્યું;
ના ધ્યાનમાં આપે ધર્યું, નરમાસમાં નહાતા નથી !
કેં વાત જો કરિયે અમે, પણ સાંભળો ના તે તમે;
ના બોલવું તમને ગમે, કિસ્તારથી ખીતા નથી !
દુઃખ-વાત તમ પાસે કહે, ના રે'મ તમ હૃદયે રહે;
અમ આંખથી આંસુ વહે, એ આંસુડાં લહોતા નથી !
ધનહીણ શું હલકા અમે ? ધનવાન તે ભારે તમે ?
તમને સદા ચહિયે અમે, અમને તમે ચહાતા નથી !
અંધા બનો અભિમાનમાં, ના વાત લ્યો કે' ધ્યાનમાં;
છેવટ જવુંજ સ્મશાનમાં પણ ગર્વને તજતા નથી !
છે રંક રાજા હારમાં, કિસ્તારના દરબારમાં;
કો' ઊંચ નીચો-ધારમાં, જૂઠું અમે ગાતા નથી !

“તો શું ? ! ! ! ”

—ગઝલ—

કદર વણુ નોકરી કો'ની કરી યા ના કરી ‘તો શું ?’
 ચકિન વણુ હસ્તમાં માળા, ધરી યા ના ધરી—‘તો શું ?’
 મહોબત વીણુ મહબુબની, કદી સંગાથ બેસીને;
 શરાબોની સરસ ખ્યાલી, ભરી યા ના ભરી—‘તો શું ?’
 મહા મહીના તણી મોસમ, ગંગનમાં વાદળી ગાજે;
 અરે ! એ વાદળી ભૂ પર ઝરી યા ના ઝરી—‘તો શું ?’
 ચતુરાને નથી રહાતો, ચતુરા ના મને રહાતી;
 કદી એ સ્નેહ વણુ સાદી, ઠરી યા ના ઠરી—‘તો શું ?’
 અનીતિ કાર્ય આદરતાં, અવલથી ના કરી રામા;
 બનીને બ્રહ્મ ભુંડી તે, કરી યા ના કરી—‘તો શું ?’
 મનુષ્યોથી ભરી હોડી, ડુબી જૈ મધ્ય દરિયામાં;
 પડી ઉંઘી તરી પાછી, તરી યા ના તરી—‘તો શું ?’
 નથી મન મોહમાં રમતું કદી ના કામની ઇચ્છા;
 અરે ! કુબળમળી ‘તો શું ?’ મળી જોગુલ પરી—‘તો શું ?’
 ગઈ ઘરને તણુ રામા, અવરથી સ્નેહ છે સાંધ્યો;
 પછી પસ્તાઈને પાછી, ફરી યા ના ફરી—‘તો શું ?’
 કમાયો કષ્ટથી પૈસા, કદી કોડી નહિ ખરચી;
 મુરખ મુફલિસ રહ્યો ‘તો શું ?’ અગરદોલત મળી—‘તો શું ?’
 કહે ‘શંકર’ ધરીને જન્મ, જો પરમાર્થ ના પોખ્યો;
 જીવે જગમાં કદી ‘તો શું ?’ ગયો તે જો મરી—‘તો શું ?’

નિરાશ થવાની જરૂર નથી

પરંતુ જે અન્ય વીશીઓમાં, ભોજન
ગૃહોમાં, કે ભપકાદાર લોભોમાં, અને ખુદ
પોતાને ઘેર પણ જે અહીંના જેવી સ્વાદિષ્ટ
યાને ટેસ્ટકૂલ રસોઈ જમવાની આશા રાખશે
તો અવશ્ય નિરાશ થવું પડશે.

પધારો અને ખાત્રી કરો.

ધી સાબરકાંઠા

બોર્ડિંગ હાઉસ.

ડૉ. મુખ્યાદેવી પોસ્ટની પાછળ

મુંબઈનં. ૨.

કુદરતને !

—ગઝલ—

અરે ! ઓ કારમી કુદરત ! તને અવળું સુઝયું ક્યાંથી ?
 સુધાર્યું હોત તો સુધરત ! તને અવળું સુઝયું ક્યાંથી ?
 સુશોભિત ને સુગંધી છે છતાં કાંટા ગુલાબે કાં ?
 મહા ખેંચાણ મુક્યું છે અયે ! કુદરત ! શરાબે કાં ?
 ભર્યું ત્રણ ભાગમાં પાણી જમિન તો એક ભાગે છે !
 છતાં જળ છે બધું ખાડું ! કહે એ ઠીક લાગે છે ?
 રૂડો રજની તણો રાજ કલંકિત ચંદ્ર કાં કીધો ?
 બનાવ્યો કેમ અક્ષય રોગી ? અરે ! અપવાદ કાં દીધો ?
 મનોહર કંઠની કોયલ કરી કાં તેહને કાળી ?
 બનાવ્યો બગ રૂપાળો કાં ? તને કો' ના શક્યું ખાળી ?
 સુગંધી ચુક્ત કર્તુરી અહા ! કાળી કરી કુદરત !
 સફેદી છે છતાં કાંદો અરે ! બદબો ભરી કુદરત !
 પુરા પ્રેમી પપૈયાને તૃષાતુર કેમ રાખે છે ?
 કરે દરકાર ના ત્હેના પરે તું રે'મ રાખે છે !
 નથી પીનાર કો' પાણી ભર્યાં મીઠાં સરોવર જ્યાં !
 અરે ! કે' દેશ છે એવા પુરૂં પાણી મળે ના ત્યાં !
 ગુન્હો શું છે ? ધુવડનો તે દિવસમાં ના શકે દેખી !
 હળાહળ ઝેર છે જેમાં સફેદી સોમલે મૂકી !
 ઘણા છે હાખલા એવા ગણાવું શું ? તને કુદરત !
 અજબ ફાંટા અરે ! ત્હારા ! જણાવું શું ? તને કુદરત !

કર્મની વિચિત્રતા !

—ગઝલ—

કરમ તહારી કળા ન્યારી ! હજારોને નચાવે છે !

ચહુડે જે ચક્કરે તહારા ઘણું તહેને લમાવે છે ! કં
હતો જે કાલ ભીખારી અને ધનવાન તે આજે !

અહા ! ધનવાનને પળમાં ભમી ભીક્ષા મગાવે છે ! કં
હજારો મૌજ જે કરતા મહારાજા કંહેવાતા !

તળવી મૌજ તહેને તું અહા ! ખાવા ખનાવે છે ! કં
લગનનાં વાગતાં વાજાં ગવાતાં ગીત બહીવાના !

અરે ! એ ઘેર તું પળમાં મરણ પોકો પડાવે છે ! કં
નહિં કેં વાત જે સમજે અલણ જ્યાં ત્યાંજ અથડાતો !

ખનાવી જ્ઞાનિ તું તહેને અતી ઊંચે ચહાવે છે ! કં
સુવાસણ હોય જે નારી પતિની પ્રાણુથી ખ્યારી !

અરે ! વિધવા ખનાવીને ખીચારીને રડાવે છે ! કં
ખનાવે યોગીને ભોગી કરે ખળવાનને રોગી !

નીચાની ઊંચના પાસે શુભામી તું કરાવે છે ! કં
ઘડીમાં તું રડાવે છે ! પલકમાં હા ! હસાવે છે !

કથે “શંકર” તું કંદામાં સકળ જગને ફસાવે છે ! કં

“અમારું ના સગું કોઈ”

—ગઝલ—

અહા ! દુનિયાં બધી જોઈ, અમારું ના સગું કોઈ !
 રહે સૌ સ્વાર્થને રોઈ, ‘અમારું ના સગું કોઈ !’ અહા !
 કૃપાળુ તાત યા માતા, ભજન સૌ સ્વાર્થનાં ગાતાં;
 ભલે હો મા જણ્યો ભાઈ, ‘અમારું ના સગું કોઈ !’ અહા !
 સગા કાકા અને કાકી, નથી કે સ્વાર્થ વણુ બાકી;
 ભલે ભગિની અને ફોઈ, ‘અમારું ના સગું કોઈ !’ અહા !
 સુતા સુત કે હશે નારી, સગાઈ સ્વાર્થની ખ્યારી;
 વિના તે નાંખશે ઘોઈ, ‘અમારું ના સગું કોઈ !’ અહા !
 અહા ! મામા અને મામી, વળી માસા અને માસી;
 પડયાં સૌ સ્વાર્થને મોહી, ‘અમારું ના સગું કોઈ !’ અહા !
 સધાયે સ્વાર્થ તો ખ્યારા, નહિં તો લાગશે ખારા;
 કરે છે સર્વ બદખોઈ, ‘અમારું ના સગું કોઈ !’ અહા !
 વિના સ્વાર્થે અરે ! બ્રાતા ! નથી કે’ મિત્ર પણ થાતા;
 સંબંધી હોય હરકોઈ, ‘અમારું ના સગું કોઈ !’ અહા !
 સગો છે શ્રીહરિ સાચો, અહા ! સૌ તેહને યાચો;
 જપીશું નામ સુખદાઈ, ‘અમારું ના સગું કોઈ !’ અહા !

“છતાં જગનાથ ના જોયા !”

—ગઝલ—

સદા સંસારથી છટક્યા, ‘છતાં જગનાથ ના જોયા !’

બની ખાવા બધે ભટક્યા, ‘છતાં જગનાથ ના જોયા !’ સ.

બનારસ દારિકાં બદ્રી, ગયા ગોકુળ મથુરામાં;

અયોધ્યા આવીને અટક્યા, ‘છતાં જગનાથ ના જોયા !’ સ.

ગુફા ગિરનારની ગોતી, હિમાલય ને હરિદ્વારે;

ફરીને ટાંટીયા ફટક્યા, ‘છતાં જગનાથ ના જોયા !’ સ.

અતી તપ તાપમાં કીધું, ઘણું દુઃખ દેહને દીધું;

અહા ! ઊંઘે શીરે ભટક્યા, ‘છતાં જગનાથ ના જોયા !’ સ.

નદીના નીરથી ન્હાયા, કસી ઉપવાસથી કાયા;

પૂજામાં પ્રાણુ છે પટક્યા, ‘છતાં જગનાથ ના જોયા !’ સ.

થયા જોગી જટાધારી, ભભૂંતિ ભાવથી ચોળી;

મરણ ભયથી નહિં ભડક્યા, ‘છતાં જગનાથ ના જોયા !’ સ.

પઢ્યા પૂરાણ, રામાયણ, મહાભારત ભણ્યા ભાવે;

અનીતિને નહિં અડક્યા, ‘છતાં જગનાથ ના જોયા !’ સ.

કહે ‘શંકર’ તપાસી જો ! હૃદયમાં શ્રી હરિ રાચે;

નકામા ભવ વિષે ભટક્યા, ‘છતાં જગનાથ ના જોયા !’ સ.

આ પુસ્તક મળવાનું ઠેકાણું.

સોજીતરીયા બ્રધર્સ—બુકસેલર્સ.

ઠેં ગણેશવાડી—લખમીદાસ ખીમજીનો માળો.

મુંબઈ. નં ૨

શંકરલાલ મગનલાલ પંડ્યા.

ઠેં ગાયવાડી માધવજી ઠાકરસીનો માળો. મુંબઈ. ૨.

રવીશંકર જીવરામ આચાર્ય.

ઠેં કોટમાં ગોખલેની હોટલ પાસે મુંબઈ. ૨.

ચુનીલાલ લલ્લુભાઈ સોજીતરીયા.

ઠેં રણછોડદાસ મથુરાદાસની કું ૦ રેશમી કાપડવાળા

શેખમેમનસ્ત્રીટ મુંબઈ. ૨.

અમદાવાદના એજન્ટ.

જેસીંગભાઈ નથુભાઈ ખરીદીયા.

ઠેં રાયપુર આકાશેઠના કુવાની પોળ—અમદાવાદ.

અમારે ત્યાં મળતાં પુસ્તકોનું ટુંક સૂચીપત્ર.

ઑર્ડર મલે માલ વી. પી. થી રવાના કરવામાં આવશે.
બહારગામના ઑર્ડરો પર પુસ્તકું ધ્યાન આપવામાં આવશે.

પુસ્તકનું નામ	કીંમત
મણિકાન્ત કાવ્યમાળા (સચિત્ર)	૧-૪-૦
સંગીત મંગળમય , ,	૦-૫-૦
નિર્ભાગી નિર્મળા , ,	૦-૪-૦
સંગીત-સુબોધ ખિંદુ	૦-૪-૦
અક્ષહત્યા યાને આપઘાત કે ખુન ?	૦-૨-૦
જ્ઞાનપ્રવાહ	૦-૨-૦
પાપી પિતા અને સદગુણી સીતા (છપાય છે.) ...	૧-૦-૦
નરમણી કાવ્યમાળા (છપાય છે)	૧-૦-૦
દીવાને સાગર	૩-૮-૦
ગઝલીસ્તાન	૧-૪-૦
દયારામકૃત કાવ્ય મણિમાળા ભાગ ૧ લો	૧-૪-૦
” ” ભાગ ૨ જો.	૧-૮-૦
દુઃખીને દીલાસો ૩૫ ભાગમાં દરેક ભાગની કીં ...	૦-૪-૦
નવલગંગા ભાગ—૧-૨૦	૨-૦-૦
બહાદુર કસો અથવા અનાથ તારા સચિત્ર	૧-૦-૦
વરધેલી વનિતા... ..	૨-૦-૦
શાન્તિપ્રિયા	૨-૦-૦

સોજીતરીયા અધર્સ બુકસેલર્સ

૬૦ ગણેશવાડી મુબઇ નં. ૨.

બેરીસ્ટરની બેરી...	૨-૦-૦
ચંદ્રકળા સચિત્ર...	૧-૮-૦
નીલમ અને માણેક ભાગ ૧ થી ૮ દરેક બે ભાગના	૨-૦-૦
નરગીજ નાટકકાર	૧-૪-૦
સરસ્વતી ચંદ્ર ભાગ ૧ થી ૪ ના	૭-૧૨-૦
ચંદ્રકાન્ત ભાગ ૧-૨-૩ (દરેકના ૩ ૨-૮-૦)	૭-૮-૦
જહાંસીની રાણી સચિત્ર	૧-૧૨-૦
કરણ ઘેસે	૧-૮-૦
પતિવ્રતા-સતિઓ (સચિત્ર)	૨-૦-૦
હોંદુ બેરીસ્ટર અને સદગુણી સુમન...	૧-૦-૦
કાન્તીકળા	૦-૧૨-૦
શિર હીન શબ્દ	૦-૮-૦
અમર આખ્યાન	૦-૮-૦
રાજ્ય કઠીઆરો	૦-૧૨-૦
મીરાંબાઈ	૦-૧૨-૦
કોરોનેશન બાદશાહી દરબાર	૧-૦-૦
દેશી રાજ્યનો કારભાર	૧-૦-૦
કેશવ કૃતિ	૧-૮-૦
મહારાણી વિક્ટોરીયાનું જીવન ચરિત્ર (ઇન્ડિયારામ સર્યારામકૃત)	૨-૦-૦
તહેમીનું તગદીર...	૨-૦-૦
ડીટેક્ટીવ દેવેંદ્ર	૧-૪-૦
ધરમી જોડાંની ગેબી ક્તેહ	૧-૪-૦
વિજ્ઞાન સતક	૧-૪-૦
પંચરત્ન	૧-૦-૦
ગુલકાન્ત	૧-૮-૦

સોજીતરીયા પ્રધર્સ બુકસેલર્સ

૬. ગણેશવાડી મુબઈ નં. ૨.

હિંદુસ્તાનનો ઉદય ક્યારે થશે ?	૧-૮-૦
સાધ્વી શશીકળા	૧-૦-૦
ભાનુ કુમાર	૦-૮-૦
નલીની કાન્ત	૧-૦-૦
ખાટી મીઠી વાતો	૧-૦-૦
કેશરી ભાગ ૧ લો	૧-૮-૦
સમાજ	૧-૦-૦
સુરતીલાલ	૧-૦-૦
ગુલશાના	૧-૦-૦
ભજનસાગર	૦-૮-૦
કલાપીનો કેકારવ	૨-૦-૦
દર્પણ ભાગ ૧ લો ભાગ ૨ જો	૧-૮-૦
કાળ રાત્રીનું ખુની ખંજર...	૧-૪-૦
તરણ તપસ્વિની...	૧-૮-૦
કંચન નોવેલ ભાગ ૧ લો	૧-૦-૦
,, ભાગ ૨ જો	૧-૦-૦
કુંદન અને કુસુમ ભાગ ૧ થી ૬ સુધી દરેકના	૦-૧૨-૦
કુસુમલતા	૧-૦-૦
કુમુદ કુમારી (સચિત્ર)	૧-૮-૦
ગુર્જરી મુખમની શેઠાણી	૧-૪-૦
મિલન મંદિર (સંસારી નવલ કથા)	૧-૪-૦
રતી સુંદરી (સચિત્ર)	૧-૮-૦
પદ્મલતા યાને કટકમાં ગુલામ	૧-૪-૦
કમલા લક્ષ્મી	૧-૦-૦
સુગુણ સવિતા	૦-૮-૦
વનવાસિની	૧-૪-૦

સોજીતરીયા અધર્સ બુકસેલર્સ.

કે. ગણેશવાડી મુખમ. નં. ૨.

રજનીકાન્ત	૧-૮-૦
વિશ્વજીત ઉર્દૂ વિશ્વાસઘાત...	૦-૮-૦
સન્મિત્ર કે શયતાન ?	૧-૦-૦
સંગ્રામ ક્ષેત્ર	૧-૮-૦
પ્રેમી પીંજર કે કાળ રાત્રીનું ખુની ખંજર ?	૧-૦-૦
ભેદક ખુન	૧-૦-૦
સરલા...	૧-૦-૦
વક્તા...	૨-૦-૦
અમરસીંહ	૧-૦-૦
ઘડેપાર દર્પણ	૦-૧૨-૦
તુલસીકૃત રામાયણ શાસ્ત્રી અક્ષરે દોહા ચોપાઇ ગુ. લી...	૩-૦-૦
શ્રીમદ્ ભગવદ્ ગીતા ગુજરાતી પ્રેસ...	૦-૭-૦
શ્રીમદ્ ભાગવત ગુજરાતી...	૨-૪-૦
પંચ રત્ન ગીતા...	૦-૧૨-૦
એકાદશ સ્કંધ ગુ. પ્રેસ	૦-૬-૦
રાજયોગી ભાગ ૧ લો તથા ૨ જો (દરેકના)	૨-૦-૦
દેવી-ખડક	૧-૮-૦
સંસારમાં સ્વર્ગ	૧-૮-૦
સ્વર્ગનું-વિમાન	૧-૮-૦
સ્વર્ગની-કુંચી	૧-૦-૦
પ્રેમ-પ્રેમ ને પ્રેમ !	૧-૪-૦
સ્વર્ગનું અમૃત	૧-૮-૦
સ્વર્ગનો પ્રકાશ	૦-૮-૦
સ્વર્ગના સંદેશા	૧-૮-૦
સ્ત્રીઓનું સ્વર્ગ	૧-૮-૦
બેરીસ્ટરની બેરી	૨-૦-૦
સ્ત્રીયોની મહત્તા...	૧-૮-૦

સોજીતરીયા અધર્સ-બુકસેલર્સ,

૬. ગણેશવાડી મુખર્ધ નં. ૨.

મોરના પીછાને
ચીતરવાની જરૂર નથી.

તેમજ ઓટોમોહિનીના વખાણમાં વધુ બોલવાની
જરૂર નથી. જાહેર પ્રજામાં એકે અવાજે વખાણાયેલ
સેંટનો શહેનશાહ

(૨૭૨૮૬)

ઓટોમોહિની.

(૨૭૨૮૬)

જેની મનહર ખુશબો તેના નામ પ્રમાણે પરક્યુમ-
ના શોખીનોમાં મોહીની લગાડી રહી છે. જો એક
વખત વાપરશો તો કાયમ ઓટોમોહિનીનોજ મોહ
લાગશે.

ખજારમાં દરેક ઠેકાણે વેચાય છે.

સોલ એજન્ટસ:—મોહિની એજન્ટ્સી.

જીઆમસજીદ-મુ'બઈ.

THE THAKAR BOARDING HOUSE.
Girgaon Back Road Bombay No. 4.

દાઈમની સંપૂર્ણ અનુકૂળતા કરી આપનાર

ગીરગામ લતામાં એકલું !

ધી ઠાકર બોર્ડિંગ હાઉસ.

ફક્ત ઉચ્ચ વર્ણના હિંદુ ગૃહસ્થો માટે
મનને પસંદ પડતી-તબિયતને તંદુરસ્ત બનાવનાર

જમવાની સર્વોત્તમ સગવડ.

પધારો અને ખાત્રી કરો.

(ફેમીલી માટે અલાહેદી સ્વતંત્ર જગ્યાની ગોઠવણ કરવામાં આવી છે). તેમજ વરદીથી ભાણું ઘરે
પોહોંચાડવામાં આવશે.

ઠ. અમરોલી હાઉસ નં. ૮૨, ઈ.

પોલીસ ચોકીની બાજુમાં ગીરગામ બંકરોડ
મુબઈ નં. ૪.

(ચંદા રામજી હિંદુ કન્યા હાઈસ્કૂલ પાસે.)

Trial Solicited.

Best arrangements for high Caste's Hindus.

Special Recommendation for families.

બુકસેલરો તથા સામટી નક્કલ ખરીદનાર માટે ખાસ ભાવ.

નિર્ભાગી નિર્મળા.

કૌ.પી. રૂ. આ. પા.

૧૨ ૨-૪-૦

૨૫ ૪-૪-૦

૫૦ ૮-૦-૦

૧૦૦ ૧૫-૦-૦

૨૫૦ ૩૫-૦-૦

સંગીત મંગળમય.

કૌ.પી. રૂ. આ. પા.

૧૨ ૨-૧૨-૦

૨૫ ૫-૮-૦

૫૦ ૧૦-૧૨-૦

૧૦૦ ૨૧-૦-૦

૨૫૦ ૫૦-૦-૦

સોલ એજન્ટ:-સોલતરીઆ પ્રધર્મ.

ગણેશવાડી-મુંબઈ નં. ૨.

મણિકાન્ત.

